

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Széchenyi és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, hírlöve közöl minden hírdeményt egy negyedszert sorától öt krajczárát pörö pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben a „Világ” szerkesztő hivatalában (Uri-utca 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a k. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés a Világ szerkesztő-hivatalának címe alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Észrevételek az Országgyűlés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. (Folytatás.) Szózat a nemzeti színészet ügyében. Fővárosi hírek és események. Pest városa részéről segélygyűjtés az aradi árvízárvárosok számára. Országgyűlési tudósítások. Előleges közlés. (a. mart. 26. 27. 28-án tartott részint országos részint kerületi ülésekről.) Legújabb érkezett k. kir. válaszok: I a Részek visszacsatolása, és II a Vallás tárgyában. Részletes leírása a mart. 18. és 20-ai CXXIV. és CXXV. országos üléseknek a mgos FÖRRNél. Tárty: a városi munkálat országgyűlési követválasztásról szóló 98. §a.) Megyei tudósítás: Nyitraóól. (Tisztújítási mozgalmak.) Erdélyi hírzagya.

Ausztria (Postaszerződés Szardíniával.) Spanyolország (Valenciában összeesküvés. Bonet. M. Krisztina Valenciában.) Nagybritannia (A királyné szándékolt látogatása Berlinben. A gyári munkaidő.) Franciaország. (Hadsereg. A görög ügyek. Francia kivánság a bajor határvárok iránt.) Olaszország (Pisa-livornói vasút.)—Svédország (I. Oskár király üdvözlése a néphez.)—Németalföld — Törökország (A renegatok büntetése iránt.)

Egyesületi és intézeti közlés. A kisdedovókat Magyarországon terjesztő egyesület.

Hírlapi közlés. Hivatalos és magán hírdetések. Gözhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízjárás.

Pest, martius 30. 1844.

Észrevételek

az Országgyűlés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslatára iránt. (Folytatás.)

Most áttérek az eskütszék gyakorlati oldalára, és mivel a „Pesti Hírlap” a különvéleményt, a „Világ” pedig az országos választmány többségének általános feleletét, melyet az jegyzőkönyvében annak elveire adott, közölte, igyekszem annak honunkrai alkalmazhatóságát megmutatni, és mivel az országgyűlésen még tanácskozás alá nem került, egyéb pozitívumot taglalásom tárgyaul nem vehetem, mint mi a különvéleményben magyaróra nézve javasoltam.

Az eskütszék főlveit ezkben egyszerűsítanunk hogy 1) minden vádlott, hasonlójá által itéltessek; 2) az esküttek a kormány befolyása nélkül szabadon választassanak; 3) az itéltohozásban meggyőződésen és lélekismereten kívül semmi egyébre ne figyelmezzenek; 4) itéletöknek okát adni nem tartoznak; 5) a vádlott bizonyos számú esküttek ellen kifogást ok-adás nélkül tehessen, kik mások által helyettesíttessenek.

Első alapja az egyenlők bírósága, iudicium parium, melyet régen a szászok Angolországba vittek át. Ezen bíróság azonban most más öltönyt veve föl, és ellentétben áll a régi értelemmel, mely Magyarhonban jelenleg is divatozik. Régi időkben polgári állásuk egyedül a szabad embereknek volt, kik papokra, főnemessékre, u. m. hercegekre, grófokra, bárókra, és köznemesekre osztáltak fel; a többi sokaság vagy rabzolgaságban, vagy azoknak ótalma alatt nyögött, de semmi polgári jogokat nem élvezhettek. A iudicium parium tehát ezekre semmikép sem terjedett, hanem a papok, és főnemesség jogai közé tartozott, és annyit tón, hogy a ki származása és rangja által alantabb állott, az a feljebbvaló felett és világi pap felett, nem bíraskodhatott, de a feljebbvaló az alantabb állott igenis megítélhet, 's meg is ítélte. Ezen bíróság akkor kiváltság volt, a mint maig is nálunk a nemes csak nemesi bíró által itélthetik meg. Később a feudalizmus megszűntével az emberiség értelme és jogai kifejlődvén, a dolog megváltozott, és a mi kiváltság volt, az emberi jogok közé számított, és most már nem annyira az arisztocratia külön rangokra, hanem a törvény előtti egyenlőségre terjesztetik ki, hol tehát, 's a mennyire minden ember a törvény előtt egyenlő, ugyan ezek egymást megítélhetik mint egyenlők; de hol ez nincs, ott első alapja az eskütszéknek hiányzik. Így van ez Angol és Franciaországban, hol mindenki a törvény előtt egyenlő; és így mindenki iudex parium, mivel mégis a lordok és páreik büntető törvényekre nézve megtartották a régi kiváltságot, ezek csak hasonlójok által itélthetnek meg. Ezen kivétel erősíti állításomat, hogyha példájokat követni akarjuk, az eskütszék Magyarhonban nem alkalmazhatók. A lordok és páreik azért élvezik büntettekben a hasonlójok általi megítélés kiváltságát, mivel a király és nemzet közt állván, az ország dolgai örközésébe és a törvényhozásba személyesen befolyanak; ez honunkban minden nemesnek sarkjoga, és épen nem mondhatni, hogy, mivel a nemesek már most jelenleg személyesen az országgyűlésre nem mennek, e jogot elvesztették, mert azt választott követeik által gyakorolják, azon mondas szerint, quod quis per alium facit, ipse fecisse censetur; és a mi követeink minden egyéb parlamentári tagtól abban különböznek, hogy ők szoros utasítással küldött biztosok és nem meghatalmazottak, mint más országban. Ha tehát a külföldet utánozni akarjuk, erre is kellene annál inkább figyelmeznünk, mivel nemesünk nemesek a büntettek, de minden egyéb bírói foglalatosságra és perekre nézve megkülönböztetnek a nemnemesektől, és habár ugyanazon büntetés alá — a botot kivéve — esnek, a bíróság nézve semmi egyenlőség nincs. Emellogva a különvéleményi kívánat, hogy minden polgári állás különbsége nélkül választassanak az esküttek, sem polgári állományunkkal, sem a iudicium pariummal meg nem egyezik. Igaz, hogy némely megyék utasításul adak, hogy az esküttek egyedül nemesekből választassanak, de ez sem a különvélemény eszméjével meg nem egyezik, sem ki nem vihető, mert a mostani józan gondolkodás szerint, különös esküttek kivátnatának a nemesekre, 's mások a nemnemesekre nézve, Meglehet ez a nevezett idegen

országokban, hol 20—30 millió népességből 300 és 700 egyén kivétel, és ezek olly műveltségi fokon állnak, hogy igen ritkán fordul illy eset elő; de vajmi máskép van nálunk, hol 12 millió népességből 300.000 nemes családjával e kiváltságra számot tart, és ezek közt nagyobb része a műveltség legalsóbb lépcsőjén, vagy még azon is alul áll, és a törvény szigorát igen gyakran magára vonja, e két rendbeli eskütszékre kellene 30—40 ezer eskütet választani, a mi valóságos elszegényítő-rendszer (Depauperations-System) volna.

Nem gyanúsításból, hanem többektől hallott nyilatkozatok után mondom, hogy sokan az eskütszéküket nem tulajdonok, sem nem az igazság-kiszolgáltatás, hanem egyedül a nemesség nivellatiója végett pártolják, mert jól tudják, hogy csak legyen a nemnemesek megválasztása elrendelve, magától következik majd azoknak a választásokba, 's ebből a gyűlésekre befolyásuk; mely végre népképviselőt, és a nemesek megkülönböztető kiváltsági megszüntetésével, a nemnemesekkel egyenlőséget szüld; mert ki nyervén a népképviselőt 's a gyűlésbe befolyást mi lesz majd a számra sokkal több nemnemeseknek lehetetlen? ezek az adóban, közmunkákban, szóval: mindenben kivándják az egyenlőséget. És így az eskütszékek előidézendik azt, a minek szülőanyának kellene lenni. Csak az első lépés nehéz, melynek megtörténte után nem kell 10 évnél több, 's a sokak előtt botrányos nemesi kiváltságoknak egyedüli emléket a disznóbőrös adománylevelek tartandják fen, ha azokat a mesterlevelek formájára íveg alatt rámban felaggatjuk, hogy utódink lássák, mikép jutalmazta hajdan a király a haza iránti hős tetteket. Ki el akarja rontani alkotmányunkat, mondja ki egyenesen, és javasoljon utat, de helyben nem hagyhatom, hogy — mintegy suttonban ásassék alá, mely hasonló azon emberhez, kinek nyers fát nem szabad égetni, és azért az ép fának kérgét keríti meg, hogy a mesterségesen kiszáradat levághassa. Ez leend jövődjö alkotmányunkkal egyidős nemesi szabadságunknak, ha nem vigyázunk.

Második elv, hogy az esküttek a kormány befolyása nélkül szabadon választassanak. Ott hol a kormány nevez ki minden bíró, ezek kisebb vagy nagyobb mértékben tőle függenek, és hol népképviselői rendszer létezik, ott a végre állítanak fel, hogy a kormány hatalmával vissza ne élhessen, és a polgárok annak önkényes igazságtalan bosszujá ellen biztosítsanak. Nálunk népképviselői rendszer nincs, melyet a kormány ellen védeni kellene, de közönséges esetekben még a legnagyobb bizalmatlanság sem tarthat a kormány igaztalan bosszujától, mert az első bírákat magunk választjuk tökéletes szabadsággal, és a kormány sokkal kevesebb befolyással bír, mint Angolországban, hol az eskütteket senki sem választja. hanem kinevezi a sherif, kit a király mindig csak egy évre erősít meg, és e részben legnagyobb hatással élhet. Ebből kivilágosodik, hogy az eskütteket senki sem választja. hanem egyedül a visszavetési jogban helyezik a mentsvart; szerinte mi jelenleg több szabadsággal élünk, mert rendes, állandó bíráink minden három évben, a törvényszéki bírák pedig a mint kívánjuk, akár minden törvényszékre, akár egy évre választanak, és ugy hiszem, hogyha valaki eskütteket választatik, nagyobb bizalmat nem érdemel, mintha törvényszéki bírónak viseli nevé.

Harmadik tulajdona az eskütteknak, hogy meggyőződésök, és lelkiismeretökön kívül semmi másra ne figyelmezzenek, melyből a negyedik foly, t. i. hogy itéletöknek okát adni nem tartoznak. Ezen tulajdonokat Angolországban nyerték, mely a jury-nem jelen alakban anyja, és ennek a kormány visszaélése elleni örközésén kívül, még egy más lényeges oka a büntető-törvények hiányaiban van; és mivel a fenirtottak szerint kevert alkotmányuk megváltoztatásul annyira félnek, hogy még a már neveltségessé vált rémitő nagy parókákat, 's a gyapjuszakot sem merik kiküszöbölni, 's a büntető-törvények rendszeres javítását sem engedik meg, hanem régi tökéletlen állapotokban hagyják, és csak a körülményekhez képest egyes törvényeket javítgatnak. Ezeknek rendkívüli, sokszor igazságtalan szigorán máskép nem lehet segítni, mint a jury önkényével, azért ennek sem törvény, sem bizonyosság, sem egyéb adatokra figyelem nem lételett kötelességül, és egyedül lélekismeretes meggyőződésök szerint tartoznak itélni. Ebből következik, hogy midőn a törvénynek a bűnhez iránytalan súlyát látják, a vádlottat inkább ártatlannak mondják, hogysem érdemtelül büntetésnek tegyék ki. p. o. minden lopásra van akasztófa rendelve, azt pedig csak meg nem engedhetni, hogy a ki legelőször egy ludat, vagy más esekélyiséget lop, felakasztassék? — azért még törvényeink meg nem változtattak, és fokozatot nem nyernek, a jury sokakat, bár a tény valóságul meggyőződik, nem-vétkesnek itélend. De még ezen kimentő institutióban sem bíztak az angolok, mert megtörténhetik, hogy olly esküttek ülnek össze, kik meggyőződésüket ezen politikai szempontnak fel nem áldozzák, és leteht hitök szerint szívök sugarlása ellen is kimondják a vétkest, melyre az assise-k a törvény betűje szerint itélni tartoznak, azért fel van állítva a Court of Chaucery, mely a kanczellár mellé adandó 12 törvény-tanárból áll, melyhez különbség nélkül, mindentéle itélet felvitethetik, és ezeket a törvényre tekintet nélkül, sőt némely esetekben annak világos szava ellen is jogosság szerint megváltoztathatja. Meggyőződtek az angolok, hogy mindenesetre alkalmazható törvényt alkotni lehetetlen és a bírónak némi önkényét ki nem

zárhatni, kivált régi törvényeik mellett, de hogy ez mégis minél inkább megszorítottassék, és emberek hatalmában ne legyen, minden bírónak betű szerint kell itélni, ha még olly vizsásnak, vagy igazságtalannak tetszik is, és az ártatlan, vagy kisebb bűnösnek kimentését a juryra bízza, a bűnösnek talált, és a bíró által mértéken túl megmarasztaltnak sorsa enyhítését pedig a fenirt 13 egyénből — álló bíróság önkényére bízták. Bizonyosságul szolgál erre lord Broughamnak 1828dik februar 7kén a parlamentben hat óraiglan tartott hosszú beszéde, mely „Presente state of the law” czim alatt könyomatott és melyben Angolország ezen első szónoka, ki 24 évig az ügyvédek sorában mindenek fölött kitunt, oklevelek 's adatokkal az angol törvény-ít ellen felhozott borzasztó vádjait bebizonyította. Kik úgy itélnék, azok utánzásra nem igen vonzanak. Ezen rendkívüli hatásu remek beszédnek következménye az lón, hogy két biztosság neveztetett ki, de — mely még maig sem végezte be munkáit. — Ezek mutatják, hogy a népképviselőt örközésen felül, a jury Angliában inkább a törvény hiányának pótlására, mintsem igazságszolgáltatásra szükséges, és ezért engedték önkényének olly tágas kör, hogy még a bűn bebizonyítása ellenére is felmenthet; de erre nálunk nincs szükség, mert eddig is minden bűn fokozati büntetést nyert, és annál kevésbbé van szükség, mert olly szép munka van előtünk, mint az országos választmányi javaslatnak első része, melyhez csak az eleinte említett büntetés-nemeket beszűni kívánom, hogy e remek munka szükségünket ki is elgátsa; illy gyönyörű büntető-rendszer feleslegessé teszi minden bírónak önkényét, mert ha az első általunk választott bíróság emberi gyarlóság, vagy bár mi okból igaztalanul mondja ki a bűnöst, vagy rosszul alkalmazza a törvényt, megvizsgálja azt még két felsőbb bíróság, mely tökéletesen megnyugtathatja a nemzetet. Eldődink is az angolokkal egyenlő szempontból indultak ki, midőn a hétszemélyű táblát még a kir. itélőszék fölé rendelték, és bár nem ruháztatott fel azon hatalommal, hogy világos törvény ellen eselekedjék, mint a Court of Chaucery, azon hatósága meg is van, miszerint olly esetben, melyről világos törvény nincs, meggyőződése szerint a gyakorlathoz mérve itélhetett. (Folytatottuk.)

Szózat *)

a nemzeti színészet ügyében.

Az időszaki sajtó nemzeti színészetünkről — egy bizonyos idő folyama alatt, — annyiszor nyilatkozott, az igazgatás rendszerét kárhözhatólag annyiszor emelt szót, hogy a tisztelt közönség már unni kezdé a személyeskedés mezejére áttért vitát, 's a színügy meleg baráti is elfordulni valának kértvételnek azon ügytől, melynek fenntartásánál 's védelménél, már a legszentebb — a becsület oldaláról támadattak meg. — A színházat fenntartó részvényes társaság feloszlott, a gyanúsítások, a vádak ezer meg ezer nemei között — így végződött be — az országos választmány közvetlen igazgatása is. A mostani igazgató felleptével egy új jövendőnek néztünk elibe, mert annyi ígéretek után, miket az igazgató tón — szép reményekre valánk jogosítva, 's a független igazgatótól, melyre az országos választmány az új igazgatót felhatalmazta, ime nagyobb téren, méltán többet is várhatánk. E reményeinkben azonban mondhatlan megcsalózkodánk; az ígéretek, mint füst és pára, elenyésztek 's ott vagyunk, mint néhányan meggyőződök, hogy a nemzet — művészeti 's erkölcs-tanító amaz intézete — egy haszonbérő kezében — nyomorult eszközzé, a művészet, erkölcs és jobb izlés rovására speculatio tárgya lón. És boldog isten! vannak emberek, kik színügyünk jelen állásával meg vannak elégedve, sőt vannak emberek, kik a nemzeti színészet e borzasztó sülyedése fölött, a vidéket 's a nagy közönséget ámitva, helyesléseket 's e rendszerre, mely a közönséget lassankint — észrevétel — mérgezi, dicsérgetéseket — saját önjöket 's meggyőződésüket adják 's vesztegetik el. — Mi minket illet, tisztelet becsület — de igazság is — ezen ál-apostolok közé magunkat számálni nem kívánjuk, mi szőlünk és fellépünk, mert a nemzetnek egy intézetét, melyhez, a nemes kedvtöltés gyönyörűsége mellé, magas czélok vannak kövte, naponkint aljasodni, a közönség erkölcsét 's izlését botrányos jelenetekben füstölteni, a művészet templomát garazdalkodások esarnokává sülyedni látni és tudni, végtelen fáj lelünknek. — Igen — mi ez új igazgatási rendszernek baráti nem vagyunk. Mi nem akarjuk vádolni az igazgatót, ő — mint haszonbérő — igazgató név alatt teszi azt, mit saját érdeke megkíván; de sajnáljuk, hogy az intézet — egy magános embernek, nemzeti méltóságából kivetkezettve, dolgozó napszámosságá rendeltetett. — A kiképezett lélek aljasságokban nem gyönyörködik, ezt nem spectaculumok, nem bohózatok, hanem benső erővel bíró művek illethetik meg. És mitán tagadhatlan igazság, hogy, a nagy tömeghez képest, nem nagy azok száma, kik e categoriába tartoznak; a spectaculumon és bohózatokon röhögni szokott nép, classici művek előadása alkalmával — akárhol másnt, de a nemzeti színházban ritkán tölti idejét. Nem lévén tehát nagyobb közönség komolyabb színművek előadásain, következőleg a morális haszon mellett nem nagy lévén a pénzbeli jövedelem; a haszonbérő annál fogva igen érdekeben eslekedzik akkor, midőn 26 nap alatt ugyanazon nemzeti bohózatot 12 szer ismételteti — 's majd egy másikat — negyedfél hónap alatt — a bérlok végtelen öröme 25-ször le-lerohogtet. Ez így van 's így leszen, ha az intézetnek igazgatója haszon-

*) Igen komoly 's figyelmet érdemlő „Szózat”, melyet mi legkisebb tartózkodás nélkül nyújtunk a t. cz. olvasó közönségnek. Szerk.

— Ha az iparlovagiság vásár alkalmával nagyban üzeték, vásár idején kül sem szünik az meg legalább kicsinyben, — mi azonban csak aránylag kicsiny, magánvéve pedig szinte nagy — működni. Alig mulik el hét, mellyen a' lovagok e' fajából egykettő a' hatóság kezébe ne kerülne. — Az egyetemi utcában két törökhöz, czimzett dohányárusból tulajdonosa mult szerdán esti 9. órákor boltját becsukva, egy pohár borra a' korcsmába, rándult, 's mig ott mulatott a' csak elmentére várokozó rabló, leshelyéből mintegy előpattanva, boltja kulajtaját tolvajkulcsal kinyitotta 's már a' másodajtó üvegeit betörve épen a' boltba vala behatandó, midőn a' borasztal mellett nagy köhögéstől véletlenül meglepett gazda egészsége e' változása miatt haza érkezve a' nagy megütközésre megnyitva talált kulajtaját a' rablóra csukta, 's egy csakhamar arra jött rendőr segedelmével megkötözve a' városi hatóságnak kezibe szolgáltatotta. A' czenk noha tényleg kaptott szándéka rosszaságát, more patrio' megátalkodva tagadja. Különös vakmerőségre mutat az, hogy az idő fél tízre járt, a' hold pompásan sütött 's az emberek az utcán még jártak keltek, 's ő épen ez időben látá jónak szándokát végrehajtani.

— Egy más iparlovag tolvajlásán szinte rajt kaptván, szállása fölfedezésére kényszerítették. Melly megvizsgáltván a' szállásadónál több nemü elorzott jószág találtatott, minek következtében e' szépvirág is nejjével együtt a' város — nem üveg- hanem kő-házába szállították. Egyébiránt nagyon föltűnő volt eddig is az, hogy noha 6. p. frt havi díjért szolgált, mégis magát, nejét és öt gyermekeit lakkal, ruha- és élelemmel ellátni tudta.

— A magyar irodalom mezéjén e' napokban ismét követték ujdonságok jelentek meg: 1) 'Tudománytár' közreboocsátja a' magy. tudós Társaság. 1844. évi februárius füzet. Tartalma imez értekezések: Népnévelés, tudományok, realismus. — A történeti tanulmányok haladása, jelleme és állapota Németországban 1840. évig. — A magyarországi ismaelitákról, mint volgai bulgarok és magyar nyelvű népelekezetéről. — Okleveles taldalék. Bir továbbá e' füzet jeles kritikai szemlével is. — 2) Galletti J. G. A Egyetemi Világisméretének VI. füzete, Magyarországhoz alkalmazva Vallas Antaltól. A jelen füzet Olaszországról és az Ausztriai összes monarchiaról értekezik; el van egyzersmind látva az ausztriai birodalom földképével. — 3) Magyar orvos-szebészeti és természettudományi Évkönyvek martziusi füzete, kiadja és szerkeszti Schöepf August. E havi irat velős értekezéseivel és vegyes közlésivel mindinkább figyelmet gerjeszt.

Pest város segélygyűjtése az aradiak részére. Sz. kir. Pest város tanácsa közhírből értesülve azon csapásról, melly aradi polgártársainkat, mult hó 15én a' Maros kiáradása következtében érte, hálás részvétellel sietett leróni tartozásának egy részét, mellyel 1838. óta haza-, 's mondhatni birodalomszerte lekötöztetettek érti magát, 's nem várva hivatalos felszólítást, a' felebaráti segélygyűjtést ünkebelében tüstint elkezdé, folytatása iránt pedig czélszerűen rendelkezék. Milly sikere lön ebbeli intézkedéseinek, az illetők megnyugtatásaul koronkint fogjuk közleni. A tanács kebelében köv. ajánlatok történtek: Szepessy Ferenc polgármester 10 pft, Damianovics György tanácsnok 5 pft, Szloboda Mih. tan. 3 pft, Tölgyesy János tan. 5 pft, Vojdisek Józ. tan. 5 pft, Szász Mátyás hely. főbiró 5 pft, Patisz Kár. tan. 5 pft, Kolb János tan. 10 pft, Lechner Kár. tan. 5 pft, Alkér Ant. tan. 5 pft, Rottenpiller Leopold polgármester 5 pft, Jány György főbiró ur részéről 5 pft, Koller Ferenc tan. ur részéről 5 pft, Kálóczy Kár. tan. 5 pft, Holovich Boldizsár tan. 5 pft, Kacsokovics Lajos tan. főjegyző 5 pft, Szén Miklós tan. főjegyző 2 pft, Benkóczy József aljegyző 2 pft, Grozinger Józ. alj. 2 pft, Kanicsér János tör. főjegyző 2 pft, Jordan Henrik alj. 2 pft, Feszli August alj. 2 pft, Monaszterly Sándor járulnok 1 pft, Sifter Ferenc h. kiadó 2 pft, összesen 103 pft. — Továbbá polgármester ur által egy ismételten küldött 5 pft; a kebelbeli pertárban Szlávik János h. pertárnok 64 ft 50 kr. p. p. gyűjtött. A Terézia külvárosi egyházban, n. t. Wohldran János plébános ur által 73 vft 50 kr. gyűjtetett; a Sz. Rokus-kórházi kápolnában, n. t. Mráz Mihály lelkész ur 29 vft 15 kr. gyűjtött. — Tölgyesy János tan. ur közbenjártára, a' kőműves, és kőfaragó-mesterek testülete kebelében Zohfall Lőrincz 5 pft, névtelen 5 pft, Pollák Mihály 10 pft, Pollák August 5 pft, Kasselik Ferenc 10 pft, Zitterbart 5 pft, Feszli Józ. 5 pft, Kronberger Fer. 5 pft, Zitterbart J. N. 5 pft, összesen 55 pft. Az ács-mesterek czéhének kebelében Wieser Ferenc 6 pft, Wieser Péter 4 pft, Ohnheiszter Károly 4 pft, Kasselik Endre 4 pft, özvegy Puch Teréz 2 pft, Feszli Ferenc 4 pft,

Fleischinger János 2 pft, Zitterbart A. Józ. 3 pft, összesen 29 pft. — A sütők czéhe kebelében Schachtner Jakab 5 pft, Miller Henrik 1 pft, Bekker Károly 1 pft, Keller Antal 1 pft, Müller Károly 2 pft, Seefelner August 1 pft, Prickler József 1 pft, Pfeifer J. 1 pft 30 kr., Neuhofer János 5 pft, 's többen 40—10 kr.ával összesen 29 pft 12 kr. — A kertészek kebelében if. Steiner József 1 ft 30 kr., Ramaszeder Ferenc 5 ft, Barbeck Ignác 3 ft, Schulez János 1 ft, Rottenbiller Mihály 1 ft, és többen 50 kr. val, összesen 19 ft 40 kr. v. cz.; Patisz Károly ur tanácsnok közbenjártára a' posztókészítők gyűjtöttek 12 ft 30 kr., fésűsök 13 ft 30 kr., rézöntők 18 ft 15 kr., lakatosok 41 ft 55 kr., kémenyseprők 12 ft 30 kr., kávésök 120 ft 50 kr., kőszőrösök 7 ft 30 kr., Csizmadiák 50 ft v. cz., összesen 276 vft 50 kr. Hollovich Boldizsár tan. ur a' német vargák czéhe kebelében 40 pft, a' szaponosokéban 25 pft, a' kesztyűsökében 5 pft, összesen 70 pftot gyűjtött. (Folytatása következik).

Országgyűlési tudósítások. Előleges közlés.

Martius 26kán a CXXXIII. országos ülésben a KK. és RRnél tárgyalás alá vétetett a' jász-kun kerület belszerkezetéről 's országgyűlési szavazat jogáról szóló törvényjavaslat, melly csaknem mindenben hasonló lévén a' hajdukerület rendezését tárgyzó törvényjavaslatához; mivel ebben már a' vitaközös lehető tárgyai eldöntettek: a' jász-kun kerületi követek minden fogantatás nélkül ismétlék kívánataikat, mellyeket a' hajdu kerületre nézve ennek követői a' mult ülésekben nagyrészen siker nélkül előadtak. E szerint a' mai ülés nem annyira érdekes vitaközösök közt tanácskozott, mint rövid felszólalások közb. hitelesített. Tárgyaláson át ment a' bevezető §on kívül az I. rész, melly szól a' jász-kun kerületről általánosan ennek hatóságáról, köteleseiről, szabályairól és határozatairól; a' II. rész, melly tárgyzza az egyes jász-kun községeket. Megállapított még a' jász-kun kerületek és községek magány-értékéről rendelkező III. rész 's a' közigazgatásról szóló IV. rész is.

Ugyan e' napon a' mgos FÖRRnél folytatván a' városok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a' közigyűlési elnökről rendelkező 230—238 §§ok némely módosítások mellett helyben hagyattak, valamint a' csendet illedelem tárgyzó 239—247 §§ok 's a' közigyűlés tárgyait általában illető 248 §. is. A 249 §. a) pontja, melly a' közigyűlés kirekesztőleges tárgyai közé számítja az országgyűlési követeknek adandó utasítások készítését, hosszas vitaközösrá adott alkalmat. E pontot némelyek kívánták kihagyatni azért, hogy általa a' törvénynek csak elnézése, de nem egyenes rendelethez vezetők, 's az újabb időkben mind inkább inkább veszélyes kinövéseket hajtó követutatisások ne szentesítenek, hanem inkább az országgyűlésnek elrendezéséig a' mostani gyakorlathoz bizassanak. Mások ezen utasításokat, — mellyek az országgyűlési kapacitást egészen kizárják, a' két tábla közti közlekedést szinte egészen lehetlenné teszik, 's mellyek az ország érdekeinek elibe tévén a' helybeli érdekekkel, azzal örökös ellentétben állanak; sőt a' képviselőt eszméjével is ellenkeznek, 's ekép az országban valóságos szerencsétlenségül tekinthetők. — A városokra nézve elakarák törölni, hogy idővel az utasítási rendszer eltörlése a' megyékre nézve is bekövetkezzék. Mások ismét az utasítási rendszert olly természetes és válhatlan kapcsolatban látván a' megyei rendszerrel, hogy a' kettő egymás nélkül fenn nem állhat, 's hívén, hogy az utasítási rendszer eltörlése megfosztja egyzersmind a' törvényhatóságokat a' politiai tárgyak feletti tanácskozás jogától, mellynek természetes kifolyásai az utasítások; ezekről rendelkezni kívántak, de csak előlegesesen. Ez utóbbi vélemény emelkedett határozattá olly módosítással, hogy az a) pont kihagyatván az utasítások adhatóságáról az x) pontban tétessék említés.

Martius 27kán a CXXXIII. országos ülésben a KK. és RRnél bevezetett a' jász-kun kerület belszerkezetéről 's országgyűlési szavazatjogáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. A mai ülés, — hasonlat a' tegnapihoz — inkább a' felolvasottak egyszerű hitelesítésével foglalkozott, mint elvek vitáival. A megállapított részek közül az V. d. k. sz. a' bíraskodásról, V. d. k. a' végrehajtásról, V. d. k. a' föfelügyelésről, X. d. k. némely közigazgatási tárgyakról különösen, jelesül pedig a' választók névkönyvéről, a' közigazgatásról, telekbiroiról hivatalról, árvek dolgairól, őrseregről, a' közköztársra való felügyelésről és a' tárgyjegyzékről, X. d. k. a' perlekedési díjakról, XII. d. k. a' megállapított törvényjavaslat életbe léptetéséig végett kiküldendő országos választmányról.

Ugyan e' napon a' mgos FÖRRnél folytatván a' városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a' közigyűlések kirekesztőleges tárgyait elősoroló 249 §. következő pontjai a' b-től x-ig némely módosítások 's hozzáadások mellett megállapítottak, a' közigyűléseknek nem kirekesztőleges tárgyaitól szóló 250—253 §§okkal együtt. A kisgyűlésekről, állandó biztosságokról 's bíraskodásról rendelkező §§ok tárgyalásánál, — mivel a' kis-gyűlések eszméje már elvetetett, — a' kis-gyűlések tárgyai a' tanácsra bizattak, 's a' közigazgatási osztályról szóló §§ok ezen eszméhez módosítottak; a' közigazgatásról tárgyzó 262—270, 's az árvai osztályt illető 270—281 §§ok némely módosítások és kihagyások mellett megállapítottak. A közköztársról szóló 282—289 §§ok kihagyattak. A számvévi, telekbiroiról, rendőri osztályt érdeklő 290—309 §§ok a' nyilvánoságot 's a' megállapított biztosságokat általánosan tárgyzó 310—314 §§kal együtt némely módosítások és kihagyások

mellett megállapítottak, — valamint a' bíraskodásról szóló 315—323 §§ok is.

Mart. 28. CXXXIII. országos ülés mind két táblán. Mindenek előtt elegendő ülésben felolvasattak a' vallás és a' részek visszakapcsolása tárgyában érkezett két k. k. leirat, (Lásd alább) mellyek az elegendő ülés eloszlása után a' KK. és RRnél is felolvasattak és sajtó alá bocsáttattak. Ezután

A mgos FÖRRnél folytatott a' városok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. Az adó kivételét tárgyzó 324, 325 §nál elhatározottat, hogy az adó-mennyiség meghatározása — a' Helytartó-tanács felügyelése mellett — a' városi közgyűlést illesse. A' pénztárak, adópénzek kezeléséről, az adószámadások megvizsgálásáról, pénztárak iránti felelősségről, rovásos összeírásról 's tárgyjegyzékekről rendelkező 326—349 §§ok némely módosítások, kihagyások, 's a' városi követek szerkezete nyomán történt hozzáadások mellett megállapítottak. A' tisztviselőkről, tisztújításokról szóló §§ok közül a' 350d. kimaradt, a' hivatalokat elősoroló 351 némely módosítások mellett meghagyott. A' hivatalnokoknak 6 évre választatását rendelő 352 §nál indítványoztatván hogy a' bírák egyszer megválasztva hivatalukat életük hosszaiig tartalmeg, ha csak attól itélet útján el nem mozdítottak: ezen indítvány hosszas vitaközös után határozattá lett, melly határozat a' mérnökökre, orvosokra, sebészekre és levéltárnokokra is kiterjesztett. A' 353—355 §§ok megállapítottak. A' 356—358 §§oknál elhatározottat, hogy a' tisztviselők csak a' polgárok közül választathassanak, kivéven az orvosokat, sebészeket és mérnököket.

Ugyan e' napon a' KK. és RRnél a' CLXXVd. kerületi ülésben (elnökök: Horvát S., Ung. — Szentkirályi M. — Pest; naplővivő: Komlóssy L.; kerületi jegyző: Szentkirályi M.) egy megyei követ indítványt tön a' végett, hogy Erdély visszakapcsolása iránt országos választmány küldessék ki, melly az erdélyországi hasonló választmányal értekezésbe ereszkedve, küldetése tárgyában a' jövő országgyűlésre véleményt terjeszzen elő. Ezen indítvány tárgyalása felfüggesztetett addig míg, a' felterjesztett előleges sérelmekre, — mellyekben Erdély visszakapcsolása is érintve van, — kir. válasz érkezik. Ekép mellőztetvén az indítvány, tárgyalás alá vétetett a' XVI. szepességi városoknak, mint kerületnek belszerkezetéről, országgyűlési szavazat-jogáról szóló, 's napi rendre tűzött törvényjavaslat, melly csaknem mindenben hasonló lévén a' hajdu 's jász-kun kerületeknek már országgyűlésben is megállapított rendezési javaslatához, rövid vitaközösök közt folyt le felette a' tanácskozás.

Kegyelmes kir. válaszok *)

I) a' Részeknek 1836ki 21. törvényezikkely által rendelt visszacsatolása tárgyában,

(kelt febr. 29. 1844.)

Sacrae, Caesareae et Regio-Apostolicae Majestatis, etc. etc. — benigne intinandum: Summeffatam Suam Majestatem Sacratissimam eodem illo, quod Dominis Statibus et Ordinibus medio benigni Decreti 30ma Aprilis 1810 ad praerita Comitata editi, declarari jussit: effectuationem articuli 21: 1836, accelerandi benigno studio ductam, quum circa redintegrationem exmissae Commissionis, cujus in Praesidio non minus, ad commembris, partim morte, partim secus etiam variae intervenerunt inpraeviae mutationes tum ratione communicationis aetorum ac cognoscendum actualem Partium reincorporatum statum, ex parte Transylvanae suppeditandum congrua dispositio, atque admaturationem operis commissionalis identidem clementer demandasse. Quemadmodum vero per eandem Commissionem recentius ad Altissimam notitiam perlatum fuit, praetliminaries in respectu effectivae reapplicationis Partium illarum quaestiones per ipsam commissionaliter jam superatas esse, ita, — illa harum parte, quae altissima auctoritate Regia, praevia respectuorum regni Dicasteriorum pertractatione, decidenda venit, per summeffatam Suam Majestatem Sacratissimam sine mora expedienda, — ea, quae legislativam poscunt provisionem, sine in eundem eatenus tractatum Dominis Statibus et Ordinibus quo fieri potest, ocyus intinanda fore; quo sie definitiva Partium Regno Hungariae reapplicatio impedita procedere, ac altissimae etiam menti, articuli 21: 1836, effectui intente, cohaerenter, consumari valeat. In reliquo summeffata Sua Majestas Caesareo-Regia Apostolica Iidem Dominis Statibus et Ordinibus Regni, gratia Sua Caesarea Regia clementissime ac jugiter propensa manet. Per Sacram Caesaream et Regio-Apostolicam Majestatem. Viennae die 29. Februarii 1844. Ladislaus Szögyenyi m. p.

II.) A' vallás tárgyában.

(kelt 1844. mart. 25.)

Sacrae Caes. et Reg. Apost. Majestatis, etc. etc. benigne intinandum: E tenoribus benignae Resolutionis, erga propositum Legis in negotio Religionis ditto 5-ae Julii a. p. editae, satis perspicuum id esse: Alteffatam Suam Majestatem Sacratissimam, dum Dominos Status et Ordines ad proponendum in sensu ejusdem, intuitu religionariae educationis prolium ex inuendis deinceps mixtis matrimonialis nasciturarum, aham in suo principio tam salutare, quam securam provisionem benigne inviare, id scopo praesalvanda libertatis conscientiae, hocque diserte declarato consilio fecisse: ut a partibus mixta connubia inuentibus omnino, quam ferendae eam in rem imperativae legis dispositio induceret, coactio avertatur, talisque ineat via, quae principiis catholicae altarumque lege receptarum religionum vel consentanea sit, vel saltem non praepudicet. — Quae Domini Status et Ordines sub 8-ae Julii a. p. hoc in merito alteffatae Suae Sacratissimae subtraverunt, novis Eandem pensitasse curis, et pro candore altissimae mentis Suae declarari Dominis Statibus et Ordinibus benigne jussisse: per ea, quae Repraesentatione hac continentur, Eandem a paulo ante praemissis obtutibus dimoveri non potuisse, esseque ita animo benigne comparatam, ut in legem ejusmodi, cujus imperativa dispositio, imponendaque alicui obligatione principiis suae Religionis contraria, libertati conscientiarum, quam etiam Domini Status et Ordines in eandem demissa sua Remonstratone omnimode salvam habere cupiunt; vis quaecunque conferretur, assentiri nequeat. — Alteffatam itaque Suam Majestatem Sacratissimam, quantumvis catholicae Religionis firmiter adhaerere; cum nihilominus ex obtutu tum libertatis conscientiae, tum enunciatiae in praerepedita benigna Resolutione, quoad prolium e mixtis matrimonialis susceptorum religioas educationem, perfectae reciprocatatis, matrimonialia talia contrahentes in exequendo relate ad hanc educationem suscepto proposito suo impediri non possint, horum in conformitate benigne cupere: ut vitata omni imperativae legis dispositione, de religionaria prolium e mixtis matrimonialis nasciturarum educatione per privatas mutuo libero consensu inuendas scriptas aut orales conventiones statuere, ad ipsos hujusmodi matrimonialia

*) Magyarul jövő számunkban közlendjük.

contrahentes perlineat, taliumque privatarum hoc in genere stipulationum observantia eorumdem contrahentium bonae fidei penitus relinquitur, quoniam idem ad mutuae huiusmodi sponsionis suae implementum via juris aut politica cogi possint. Cum itaque provisione hac quibusvis tam e praecipua lege profluxuris incommodis, quam etiam manifestatis per Dominos Status et Ordines quoad inuendurum in toties fata benigna Resolutione attractarum stipulationum indolem et sequelas anxietatibus occurrendum sit, suam Majestatem Sacratissimam benigne desiderare: ut substratum Legis projectum praemissis accommodetur, atque sic modificatum, cum ulterioribus huc spectantibus provisionibus altissimae sanctioni ocyus submitatur. In reliquo summe facta Sua Majestas Caesareo-Regia Apostolica Iisdem Dominis Status et Ordinibus Regni gratia Sua C. R. clementissime ac jugiter propensa manet. Per Sacram Caesarem et Regem Ap. Majestatem, Viennae, die 25a Martii 1844. Ladislaus Szögyényi m. p.

Jelen számunkban főleg közlendőnek véltük a martius 18 és 20-án tartott CXXIV és CXXVd. főrendi országos ülésnek fontos tanácskozásait a városi munkálat 98 §a körül, mely az országgy. köv. választásáról rendelkezik. Közöljük pedig ezeket részletesen a H—k szerint következőleg: Miután a 98 § felolvasatott, így nyilatkoztak egy megyei gróf 's elnök: Mielőtt véleményem 's indítványom támogatására átmennék, engedjék meg a m. FőRRek, hogy egy tekintetvel vessek azon eljárásra, mely mostanig városainkban a követválasztásoknál létezett. A választott polgárság eddig egy kis számmal szorított, elzárt testület volt, mely maga magát kiegészítette, és ezen elzárt testület választáshoz a követet, választáshoz pedig nem szabad akarata szerint, 's nem is azt választáshoz követül, kiből legtöbb bizodalma összpontosult, hanem azon egyénekből választáshoz a követeket, kiket arra a városi magistratus kijelölt, és így egy elzárt testület candidatio után választott. Hogy ezen választási eljárás sem liberalis nem volt, sem pedig a nemzet és magoknak a városok kívánságainak meg nem felelt, bizonyítja azon közohajtás, mellyel az e tekintetben teendő reform sürgettetett. Mik tehát azon változások, mellyek most javaslatba hozhatók? — Mindenekelőtt azt kívánják a t. KK. és RRk., hogy a választott polgárság szűnjék meg elzárt testület lenni, hogy az többé maga magát ki ne egészítse, hanem a választott polgárok, 's illetőleg azok képviselői, magok a polgárok által közvetlenül választassanak. Ezen kívánság igazságát félreismerni lehetetlen, 's épen azért, mivel oly igazságos, mivel ettől a városok jövője függ, ugyan azért e kívánság már magok a városok által is tápláltatik, és nincs okom részemről is nem pártolnom ezen közös kívánatot. A városi követválasztás második megszorítása vala a candidatio. Ezt hasonlóképen mind a t. KK. és RRk., mind pedig magok a szabad k. városok meg akarják szüntetni, és ez ellen sincs észrevételem, mivel az eddigi tapasztalás is csak azt bizonyította, hogy ezen candidatio a közállományra, sőt városaink állására és vele kapcsolatban levő műiparunk és kereskedési állapotunkra nézve igenis káros volt. A városi tanács, kit t. i. ezen kijelölés illet, többnyire saját kebeléből jelöli ki az illető egyéneket, 's így történt, hogy többnyire tisztviselők választottak követekül, kik iránt a közönség hajlandósággal nem viseltetett, 's a kik minden inkább, mint a városi elemnek szorosabb értelemben képviselői valának. Végre a harmadik módosítás, mellyet a t. KK. és RR. a követválasztásra nézve javaslanak, abban áll, hogy ők a követeket közvetlenül az egész polgárság által megválasztatni kívánják; — mit azonban magok a városok sem kívánnak és a mihez én hasonlóképen járulhatok. Okaim pedig következők: Tagadhatlan, hogy azon polgári qualificatiók után is, mellyek a mult napi discussiók lefolyta után a FőRR. által elfogadtattak, különösen azon kötelezés miatt, mellyel fogva az a) és b) categoriába esők feltétlenül polgárok lenni tartoznak, tetemesen fognak szaporodni. (Így p. o. Pesten, hol a polgárok eddigi száma csak 1800ra ment, az, mint azt hiteles kültöböl tudom, legalább 5500 vagy épen 6000re emelkedni fog; már pedig a megyei életből is tudjuk, hogy az efféle nagy gyülekezetek által eszközölt választások a közönség és rend felforgatásával járhatnak, minél nagyobb szertűnek szoktak lenni azon előkészületek, mellyek az efféle választásokat megelőzik, annyival bajosabb a szenedélyeknek féken tartása, annyival nehezebb a köz rendet és csendet a megzavarástól megőni. Miután e tapasztalás a megyei életből meríthető, miképen nem kellene tartani attól, hogy ezen kiesapongások a városokban, még pedig sokszor reproduciálják magokat és még sokkal véresebb eseményektől kísértetni fognak, mint a millyeneket megyéinkben gyászolunk; mert a városi lakosok sokkal szorosabb körre szorítvák mint a megyebeliek, és a midőn az emberek gyűjtögetése, és hogy magyarul mondjam, a korteskedés, idővesztegetés és gyakran roppant költséggel jár, a városokban az efféle összecsoportozásokat igen is rövid idő alatt könnyű szerrel eszközölni lehet. A megyékben mik szűlik a pártoskodásokat? A vallás és politikai vélemények különbsége, szenedélyek és a hiúság. Mindezen tényezők máig is léteznek városainkban, és ott még nagyobb mértékben fognak létezni; de ezen tényezőkön kívül van még egy, melly a városokban a közönség megháborítására, a kiesapongó események előidézésére leghathatós, legret-

tentőbb lehet, és ez az érdekelkülönség. A polgárok három categoriára felosztvák: birtokosokra; kereskedőkre, gyárosokra és kézművesekre; végre honoratiórokra. Ezen 3 classis érdekei nemcsak karöltve nem járnak, hanem gyakran a legnagyobb ellentétbe, a legnagyobb ellenkezésbe juthatnak. Mindegyik osztály azt fogja kívánni, hogy saját érdeke képviseltesse, hogy az országgyűlésre küldendő követ a maga osztályából választassék. Hány ut és mód lesz akkor a megvesztegetésre; milly ösztön akkor, midőn a szenedélyek legerősebb, leghathatósabb tényezője, t. i. az önérdék forgand kérdésben; milly gyalázatosan fognak azokkal amaz a városokban mely sokkal nagyobb számban mint a megyékben létező proletariások 's a kijelöltek, személyes vágyaik kielégítése végett visszaélni; milly kiesapongóssal fognak mindezek járni és milly biztosítást nyujtand a közönség és rendnek akkor a törvényhozás? Mindezt igen bölcsen átláták a t. KK. és RRdek, és azért be kívánták hozni városainkban a képviselői rendszert; ugyanezért azt kívánták, hogy minden egyes polgár szabadon válaszssa magának képviselőit; ugyanezért javasolták, hogy a polgárok politikusjogukat ne önmaguk, hanem választott polgáraik által gyakorolják. Különség tétetik ugyan és jelesül itt a politicus és a választási joggyakorlás közt, és számos egyén, ki a politicus jogok gyakorlására képtelen, a választási jog gyakorlására képes. Ha azonban e subtilisabb distinctio számos testületre alkalmazható, azt városainkra és különösen a szönyegen forgó kérdésre nem alkalmazhatom. A t. KK. és RR. azt kívánják, hogy a polgárok választott polgáraikat közvetlen választassák, minden más nemcsak politicus, hanem még egyéb választási jogokat pedig képviselőik által gyakorolják; ezt pedig csak azért kívánhatják, mivel nekik is a polgárok egész tömege által eszközölt választások a köz csendet megháborító veszélyekkel összekötte lenni látszanak. Ha az egész polgárság alkalmatlan a tisztválasztásra, miért ne lenne még inkább alkalmatlan a követválasztásra is? Megszűnnek-e itt mindazon indokok, mellyek a tisztválasztásnál léteznek? Nem tűnnek-e azok még sokkal nagyobb mértékben előnkbe, ha meggondoljuk, hogy sokkal könnyebb és nincs annyi veszélylyel összekötte, sokak által sokakat, mint pedig sokak által csak egyet választatni? Ha sokan sokakat választanak, a szétágazó egyéni érdekeket mind ki lehet elégteleni; ez azonban lehetetlen, ha sokan csak egyet választanak. Vagy talán a polgárok csekélyebb érdekében fekszik-e tisztválasztás a követválasztásnál? Erre azt tartom, nem szükség felelnem, hanem csak egy tapasztalásból merített adattal vagyok bátor előállni. Megyéinkben, ha kiveszszük a legújabb időköt, vagy inkább csak a jelen országgyűlést megelőző követválasztásokat, mellyek némely politicus kérdéseknek tulfeszített agitatioja miatt egészen más térre vitettek, hogysem azokat rendes vagy normalis állapotnak mondani lehetne, ha mondom ezeket kiveszszük, mellyek mint abnormalis állapot például nem szolgálhatnak kérdem: hol keletkeztek leginkább a megyei kiesapongások? A tisztviselők vagy pedig a követek választásainál? Ugy hiszem, minden egyes esetre, mellyet az utóbbiakra előidézhetni, tíz annyi kerül az első nemiekből. — Ezen általános nézetek után általment a m. szónok magára a választás módjára, 's figyelmeztete, hogy ha a polgári qualificatiók a rendi javaslat szerint megmaradnak, roppant lesz a polgárok száma, 's Pestet véve például, ott a mostani 1200 helyett könnyen 5, 6000re fognak szaporodni. Illy roppant számú gyülekezetenél, hol politikai 's vallási el lenségeskedés szerepelend, nyugalmas választást reményleni nem lehet, sőt a legveszélyesb zavarok előreláthatók. Illy nagy városok választó-kerületekre lesznek felosztandók, ezen felosztás következtében pedig csak a relativ többség határoz; ez által pedig könnyen megeshetnék, hogy oly városban, mellynek 8000 választói kis kerületekre lennének felosztva, 500 szavazattal is követné választathatnék valaki. Ezesetben tehát szükség nem volna 8000 választóra, 's 600 képviselő sokkal jobban képviselné a polgárság közakarát. Ha pedig a relativ választásokban többséget nyert egyének közt folytatattik a választás, még nagyobb zavar lesz, kivált a népesebb városokban. — A szónok aztán az utasításokra 's a követek visszahívhatására megy által 's azok ellen nyilatkozik, már csak azért is, mert habár az utasításokat csak a képviselők testülete adja, megtartásuk felett nincs ki örködjék; az egész polgárság ugyanis a mondottak 's a dolog természete szerint erre nem alkalmas, ha pedig az örködés a képviselő testületre hagyatik, ugy természetesen a visszahívás is attól függendne, miáltal azon anomalia támadna, hogy más választaná a követet, más adna neki utasítást, és azok hinak vissza, kik nem választották, az új választás pedig ismét a visszahívott követre eshetnék. Azért a szónok az egész polgárságra kiterjesztett követválasztást veszélyesen tartja 's a kettős választások mellett nyilatkozik, olyformán, mint az a városok némely követei által szerkezett munkálatban javasoltatik. — Ezen nézetek ellen több m. szónokok által azon elvek hozattak elő, mellyek által a t. RR. többsége vezéreltetik. A kettős választásokat egy m. báró a képviselői

rendszerrel meggyeztetni nem tudta, hanem egyenes választást kívánt, mi végre hajlandó is lenne a választókat szorosabb qualificatiók által kisebb számmal olvasztani. Habár élenkbe is lesznek a közvetlen választások, ez távol sem oly nagy veszély, hogy annak illy üdvös elvet feláldozni kellene. Főkérdések elrendezése nem történhetik teljes csenddel, mint azt Angliában a parlamenti reform 's a katholicusok emancipatioja tanúsítja. Illy mozgalmak az alkotmányos életnek szükséges emanatiói. Ki mindig 's mindenütt rendet és csendet kíván, az az alkotmányos élet szellemét fel nem fogta. Csend a halál jele. — Ezután egy mélt. gróf így szólott: Nincs talán tárgy a jelen munkálatban, mellyről annyira volnék meggyőződve, mint a jelenről, hogy a m. Főtáblának minden véleményárnyékai szintugy mint a t. KK. és RR. is, a czélban, az elvekben, az alapeszmékben meggyeznek, és csak azon módokat illetőleg különböznek, mellyek mellett a felállított eszmék életbe léptetését eszközölni kívánják. Mindnyájan ugyan is politicus jogokkal akarjuk felruházni a polgárokat, nagyobb mértékben akarjuk azokat nekik tulajdonítani; de a kérdés az, mi módon kellessék ezen czélt elérni, a nélkül hogy nagyobb és fontosabb érdekeket veszélyeztessünk. És ha valahol szükséges volt a különböző nézetek előadása, a tárgynak minden oldalról megvitatása által megállapítandó intézkedések biztos talpkövet megvetni: ezen kérdés kétségkívül azok közé tartozik, mellyek ezt kétszeresen igénylik. Kötelességét teljesítette tehát gróf Z. F. midőn a t. KK. és RR. véleményétől eltérítő oly nézettel állott elő, melly mellett kétségkívül fontos okok felhozhatók. Ámbár mindazáltal részemről is azt tartom, hogy a városokban szintugy mint a megyékben a candidatio joga a követválasztás eszméjével némiképp ellenkezik, ámbár méltánylom azon okokat, mellyeknél fogva gr. Z. F. nek indítványa támogatására a most fenálló viszonyokat és a t. KK. és RR. javaslatát kellett leginkább szem előtt tartani, és ugy az utasítások eszméjét is megpendítenie, részemről mindazáltal azt tartom, hogy a candidatio és utasításnak kérdése nem e helyen eldöntendő, és ezért fentartván ebbeli nézeteimet, észrevételeimben csak a dolog velejére szorítkozom. Azon ellenvetések, mellyek a k. városi köv. szerkezete ellen felhozhatók, leginkább abban központosulnak, hogy ha a polgároktól a közvetlen követválasztási jogot megtagadjuk, akkor nekik semmi politikai jogaik nem lesznek, meg nem szűnik azon, a kir. városok jelen állapotja ellen annyiszor felhozott ellenvetés, hogy azok csak zárt testületekből állván, követeik is csak zárt testületeket képviselnek. A többi ellenvetés egyrészt a közvetett követválasztás elleni általános elméleti okoskodásokból van merítve, másrészt pedig leginkább abban állanak, hogy az általunk felállított qualificatio mellett a közvetett vagy a kettős választás mellett bizonyos tetemesb qualificatióknak felállítása felesleges. Mondatott továbbá, hogy a polgárokat, kik a szükséges qualificatiókkal bírnak, és kiket ezáltal politikai jogok gyakorlására képeseknek nyilvánítottunk, mintegy gúny lenne, ha őket épen a követválasztásra a politikai jogok legfontosabbikára nem képeseknek tekintenők. De csatlakoznak azok, kik a dolog jelen állásában a közvetett választás pártolásának okát abban keresik, hogy mi a polgárokat a követválasztásra egyáltalában képeseknek nem tekintjük, holott mégis azon pártolásnak oka nem ezen eszmében keresendő. Ha van a politikában szó, mellyel a törvényhozónak csak a legkritikább esetekben szabad élnie, és ezen szó „soha“ — akkor van kétségkívül egy más szó is, mellyet csak óvatosan lehet használnia, és mellynek üdvös eredményét én legalább nem tapasztaltam, és ezen szó „rögtön“. A választóknak számát egyszerre szerfelett szaporítani, 's oly módon, hogy azok az előbbi választókkal több arányban ne álljanak, nézetem szerint nem veszély nélküli; és ha hogy az a városokban a városi választókról szöland, nem szabad elfelejtkeznünk, hogy eddig nem minden polgárok választottak, hogy csak a választott polgárság a legújabb időkben a jelen országgyűlés előtt leérkezett k. k. leirat nyomán a fele számmal szaporítva. Ezen választott polgárok száma, a mennyire hazánkban adatok hiányában tudni lehet, összesen mintegy 2300ra ment fel, 1130al szaporítva tehát, egészen mintegy 3400 választók voltak. És most kérdem a m. FőRRtől: nem roppant, nem rendkívüli sokszorozása volna-e a választók számának, ha feltéve, mint azt gr. Z. Fer. előadta, hogy a felállított qualificatiók mellett is Pest városában p. o. 5000 polgár lenne, maga Pest város 1550 választóval többet nyerne, mint most az országnak minden városai együttvéve. Azon példák illetőleg, mellyeket előttem ő maga b. W. felhozott, ámbár részemről azt tartom, hogy ott is a felállított qualificatiók mellett a polgárok száma csökkenni nem fog, megengedve mindazáltal, hogy a polgárok jelen száma kisebbülne. Midőn a közv. választásról szó van, a dolog mostani állásánál fogva nem minden polgárt de csak a fenemlített módon szaporított választó testületet kelleitvén választóknak tekinteni, miután Debreczen és Szabadka városokban a választott polgárság mindenütt mintegy 60 egyénből áll, és ezeket 30czal szaporítván

e 2 városok mindegyikében mintegy 90 választó létezett, nem fogja tagadni a m. ur, hogy a legnagyobb qualificatio mellett is, ha a választás minden polgártól közvetlenül történék, a választók száma kétszer, 30r, talán 10er is sokszoroztatnék. Tekintsük erre nézve a külföld példáját; tekintsük jelesen Franciaországot. Jól tudom, hogy Franciaországnak választási törvényei sokaknak kielégítőnek nem látszanak, sokaktól számos oldalról megtámadtatnak; de azt tartom, miután Franciaországban a választóknak legutolsó szaporítása forradalom eredménye volt, ezen példa némi tekintetet méltán igényelhet. És mi történt Franciaországban az 1830 júliusi forradalom után? 80,000 választó helyett 180,000 lón, és így a választók száma 2szer szaporított. Mit tennék pedig mi, ha a KK. és RR. indítványa elfogadtatik? Kétszereznek? mint előbb mondtam, 100k, talán huszszorozzók a mostani választók számát. Itt arról van tehát szó, hogy bizonyos politikai jogok gyakorlata a városok polgáraitól mindörökké megtagadtassék; nem a közvetett választás iránti általános elvekből lehet itt kiindulnunk, de hazai viszonyaink kellő felfogásából, mellyek csak lépcsőnkinti haladás által biztosíthatóak. És nem esnek-e némi anomaliába azon m. urak, kik a követválasztási jogot az egyetlen politikai jognak tekintvén, minden, a polgárságnak így közvetve nyújtott politikai, vagy hogy helyesebben mondjam, nagyrészt municipális jogokat mintegy szemek elől elvesztik? Mert ha igaz, hogy némi veszély nélkül a választók számát egyszerre föltette szaporítani nem lehet, milly más módok léteznek ezen veszély elhárítására, mint vagy oly tetemes qualificatiokat felállítani, mellyek a polgárokat igen csekély számra szorítván, számosakat, kik minden veszély nélkül más jogok gyakorlataival felruházhatnának, azok élvezéséből kizárnának; vagy azon utat követni, melly itt javasoltatik, és a jogok gyakorlatainak módja meghatározása által a veszélyt elkerülni. Nem helytelen lenne-e, azért, mert minden jognak gyakorlata minden kire veszély nélkül ruházni nem lehet, számosakat még azon jogok közvetlen gyakorlataitól is kizárni, mellyeknek általukvaló élvezése sem a városokra sem az országra nézve nem káros, sőt sok tekintetekben kívánatos is. Egyelőttem szóló m. ur az agitációt említette. Nem szándékom nézeteinek hosszas czáfolatába ereszkedni; én is sok esetekben az agitációt az alkotmányos élet kifejlődésének lényeges feltétele és szükséges következménye gyanánt tekintem; én a csendet, a nyugalmat csak mint a közügy iránti fáradozásnak végeredményét tiszteltem; de a különbség a m. ur 's én köztem abban áll, hogy ő az agitációt mint agitációt helyesli, én pedig nem minden agitációt tiszteltem, mert azt tartom, hogy a haszontalan agitatio mezején sokszor oly erőket használnak fel eredménytelenül, mellyek helyesebben irányozva a haza valódi érdekét és hasznát előmozdíthatják vala. — Ezen nézeteket egy m. báró hosszas czáfolat alá vevé; miután pedig előadására egy m. gróf nyomban megfelelt és előadásában az előbbi szónok minden indokait rendszeresen felhozta, ez utóbbiból ezek is kitészvén, csak ezt közöljük. A gróf beszédének tartalma ez: Én már kimondtam más alkalommal, hogy midőn polgári jogokról lesz szó, a polgárok által leendő közvetlen választását az országgyűlési követeknek nem kívánom: miután pedig meggyőződése azóta nem változott, ugyanazon szavazatomat ismétlem, és pedig ma okaimat előadván, azon véleményemet jelentem ki, hogy ugyanazon szempontból indulok ki, mellyet gr. Sz. A. ő m. említett, midőn ezen két szót hozta elő, mellyet politikában kerülni kell: t. i. a soha és rögtön szót. Ez utóbbira nézve úgy látszik, hogy m. b. E. J. urnak más a véleménye, és azt azzal motíválta, hogy midőn a rosszat megszüntetni, vagy a nagy jót meghozni kell, a rögtönzés maga helyén van. Ebben igaza van a m. b. urnak, ha t. i. nincs más mód a rosszat megszüntetni, ha a veszély oly nagy, hogy azt rögtön meg kell szüntetni, vagy pedig a jót nem lehet másképp, mint szinte rögtönzés által behozni; de azt vélem, hogy a természetben fölve az, hogy ártalmas a rögtönzés és ez sehol inkább nem ártalmas, mint a politika és törvényhozásban. B. E. J. azzal vádolja gróf Sz. A. urat, hogy ő is rögtönzött ezen tárgyban. Szerettem volna azon esetekeket hallani, mert épen a városok elrendezésére nézve ő mlga volt az, ki felállította azon elveket, hogy midőn a qualificatiót megállapítjuk, olyanokat állítsunk meg, mellyeket később leoszlatni lehet. Ebben, úgy hiszem, rögtönzés nem mutatkozik. Mi a voksokat illeti, hogy milly vokssal fognak birni a városok, arra nézve azt vélem, hogy köztünk még senki nem nyilatkozott, vajjon rögtönözni fog-e e tekintetben gr. Sz. A. vagy nem? azt a későbbi tárgyalás fogja mutatni, de bátran kimondom, hogy rögtönzésről itt szó nem lehet: mert csak akkor lehetne talán rögtönzésről szó, ha itt ezen újabb rendezés előtt valaki a kir. városoknak 47 szavazatot adni akar. Mindezeknél fogva én egyáltalában meg nem győződtem b. E. J. ur által, hogy itt a rögtönzés maga helyén volna. — Én átlátom annak szép oldalát, mi más részről mondatott, hogy a városi követ csak akkor fogja a város tisztán képviselni, ha annak választásában az egész polgárság fog részt venni, de ezen okoskodás messzebbre vezet, mint azon tisztelt

urak tán magok akarják; mert ha azt kívánjuk, hogy a városi követ mindazokat képviselje, kik a városban laknak: akkor nemcsak a polgárokat, hanem senkit sem kellené kizárni a választásból. Erre azt lehetne mondani: ha a vote universel-t nem fogadják el a m. FÖRR., mint a KK. és RR. sem ajánlják azt, mindazáltal a választási és politikai jogokat oly qualificatiókhoz kötötték, mellyek elég biztosítékot nyújtanak, és hogy ezenkívül a polgári jogok gyakorlatát feltételezni semmitől nem kell. De kérdem: vajjon ezen qualificatiók, mellyek a polgárban megkívántatnak, mellyeket talán egyes egyénekre bizhatni, elégségesek-e arra, hogy azt, ki illy qualificatiókkal bir, egyáltalában valamennyi politikai jogokkal fel lehessen ruházni? kérdem: elégséges-e, hogy az, ki ennyi vagy annyi fekvő vagyonnal vagy keresettel bir, olly kérdés felett itélhessen eldöntő szavazattal, mellynek elhatározása nemcsak a városoknak, hanem az egész hazának jövődjére eldöntő hatással lehet? Azt vélem, hogy a vagyon, ipar és szorgalom és mindazon többi qualificatio, mellyek a polgárságra megkívántatnak, nem biztosíték másra, mint arra, hogy a köz rend, csend és béke fentartassék. A városnak rendes utoni kifejlődése a polgároknak önérdékében is fekszik, és hogy szavazati jogával ki fogja jelölni polgártársai közül azokat, kik erkölcsük és értelmük által a közbizodalmat megérdemlik, és kik elismert felsőbbbségüknek fogva a polgárok által érdemesekké tettek arra, hogy a politikai jogokat közvetlen gyakorolják. A másikra nézve azt vélem, azon qualificatio feljogosítja a polgárt arra, hogy maga közvetlen jelölje ki azt, ki állja a polgári jogokat gyakoroltatni kívánja. Ha összehasonlítom a jelen \$t, mely most tanácskozás alatt van, a t. KK. és RR. szerkezetének 316ik \$ával, melly körülbelül úgy szól: „hogy a tisztli kar a képviselő testület által választatik” akkor megvalloim át nem látom okát annak, hogy a t. KK. és RR. miért kívánják e részben a követekre nézve más rendelkezést, mint melly a tisztli karnak választását nem az egész polgárságra, hanem csak a képviselő testületre bízta; és ebben osztom véleményét b. E. J. ő mlganak, hogy vagy nem képesek a választásra, vagy pedig az illy nagy számú választók általi választás veszélyes volna. Mi a képességet illeti; magam is azt mondom, hogy ha a t. KK. és RR. nem vették bizhatni az egész polgárság megbírlására azon kérdést: vajjon ezen vagy azon hivatalra mellyik egyén alkalmas? kérdem, lehet-e ugyanazon polgárságra annak megbírlását bízni: vajjon a törvényhozás, vajjon a hazának jövő rendelkezésére alkalmas e ez vagy amaz egyén. Erre nézve b. E. József ur nézete más. Ő mlga azt mondja, hogy sokkal nehezebb még ezen feladat, midőn a polgárság a képviselő testületet választja, és a nehezséget leginkább abban találja, hogy a polgárság követői a képviselő testület által választatnak; mert a képviselő testület választása alkalmával arra is kell figyelemmel lenni, hogy mellyik politikai vélemény fog képviseltetni ezen politikai testület által, és milly arány fog azon vélemény-képviselői testületben állani? Erre megjegyzem azt, hogy ő mlga a politikai eszméknek igen nagy kiterjesztését teszi fel városainkban, és igen kíváncsi vagyok, hogy hol találná b. E. J. ur, felveszem hazánk első városát, Pestet, illy polgároknak olly nagy számát? Képes volna-e ezen 5 vagy 6000 polgárok között csak 500at feltalálni, ki olly nagy politikai belátással bir, hogy megítélhesse, milly arányban legyen a politikai vélemény képviselve a képviselői testületben? hogy mondom, azt megbírláni akarná és tudná is? Vegyük fel, hol volna az gyakorlatban kivihető, mit b. E. J. föltesz? és ekkor városaink nem az ipar és kereskedés, hanem csak politikai cluboknak színhelyévé válnának; és akkor azok nem többé a kereskedés és ipar előmozdítására fordítanak figyelmüket, hanem egyedül politikai foglalatosságokra. Ezenkívül b. E. J. ur azt mondá, hogy sokkal nagyobb a biztosítás, ha az egész polgárság által történik a választás; mert főképp a megvesztegetéstől fél, és azt mondja, hogy sokkal könnyebb akkor, midőn kisebb számú választók folynak be, a megvesztegetés, mint midőn nagy számmal vannak a választók. Ebben fekszik némi erő; de nem éri fel azon véghetetlen más rosszat, melly a választásban a nagyszámú választók által okozatik; 's figyelmeztetem ő mlgát arra, hogy ha a kormányról felteszszük azt, hogy megvesztegetés utján akar hazánkban bizonyos eszméket kivíni, akkor azt tartom, hogy a választók száma nem fog biztosítást nyújtani, és más részről azt vélem, hogy valamint én, úgy b. E. J. ur is nem a választók számában, hanem azoknak erkölcsiségében, és épen véleménye szerint, politikai nézetekhez való ragaszkodásában fogja találni a biztosítékot; valamint a kormányra nézve nem azon közlöttekben, mellyek a kormány elibe tételnek, hanem a kormánynak alkotmányos szellemében fogja találhatni a biztosítékot. Ezenkívül még egyet vagyok bátor itt előhozni: hogy a t. KK. és RR., ha veszélyesnek tartották a tisztli karnak az egész polgárság általi választását, csodálom, hogy ugyanazon veszélyt, mellyet bizonyosan sokkal nagyobb mértékben alkalmazhatni a követválasztásra, itt nem látják; és nem tagadhatja senki, hogy legalább újabb időkben semmi választás nem vitetett nagyobb

ingerrel, mint épen a követválasztás. Hogy pedig ezen agitatio még veszélyesebb volna, ha az csak a képviselői testület kezében maradna, mintsem ha az egész polgárságra kiterjesztetik, teljességgel nem látom át. Az mondatott, hogy a mlgos FÖRR. közül sokan félnek és tartanak attól, hogy a választás nagyobb körben kiterjesztetik, és hogy ennek két oka lehet: vagy hogy a kormány igen gyenge, vagy hogy az állomány igen gyenge. Erre csak azt jegyzem meg, hogy bármily erős legyen a kormány vagy közállomány: úgy vélem, hogy az soha sem lehet olyan erős, hogy a törvényhozás soha olyant ne rendeljen, melly csak annak erejétől, nem pedig magának az eszmének igazságától feltételeztetik, és mindig hibázni fog azon törvényhozás, melly a legerősb kormányt és a legerősebb közállományt olly nagyszerű experimentum által, mint a melly most indítványoztatik, kockáztatni akarja. Röviden kijelentem, hogy azon indokoknál fogva, mellyek előbbeni véleményemben megerősítettek, gróf Z. F. ő mlga indítványához járulok. —

Megyei közlés.

☞ Nyitra b. ól. mart. 21kén. — Tisztújítási mozgalmaink naponkint élénkebb alakban mutatkoznak. Két alispáni párt áll szemközt egymással: M. T. — T. és T. fehérek; T. K. — G. K. vörös 's nemzeti lobogókkal; amaz még eddig a köznemesség többsége, ezt pedig az intelligentia nagyobb része támogatja. F. h. 17én alkonatkor harleonek vezérlete alatt M. T. — T. T. pártbeli három zászlóalj zene 's mozsarak durrogási közt városunkat megszállá, következő nap évnegyedes közgyűlésünkön megjelenendő. A gyűlést elnöklő első alispánunk üdvözlő beszéde nyitá meg. Ezután B. lelkes táblabíránk nyilatkozott, mikép gróf Széchenyi István két garasos tervét pártoló indítványától jelenleg eláll, fentartván azonban ebbeli jogát akkorra, ha majd az orsz. választmány a közjót előmozdító honi pénztár miképen alakításáról 's rovatairól véleményét beadja. Követjelentéseink nyomán az orsz. RRnek nádor ő cs. kir. főhsgének születésnapján nyilvánított hálaüdvözlét hangos élj en e kben mutatkozott közlekedéssel értettük, 's hogy e forró ohajtásait érdemkoszorus fenséges nádorunknak közelgő névnapján alázatos felírásban kifejezze, egyhangulag határozatott. Felolvastott választmányunknak a népnevelés ügyébeni nyilatkozata is, 's az ebben felállított szép eszmék életbe léptetésére megkívántató költségek honnani megszerezhetése fölött keményen vitakoztunk. A jobb oldalon jeles beszédekkel több szónok bevitatá, hogy az általános közjólét — kivált illy pénzszegény hazában — csak öszves 's aránylagos munkaerő kifejtése által eszközölhetetik, 's közjót egyoldalú kedvezményekkel sikerésíteni lehetetlen. Ezek ellen s z u z v a l l i s t á i n k figyelmezteték a fehérek lobogók alatt szépszámmal megjelent köznemességet azon veszélyre, melly B. megye követének mart. 4én 164d. kerületi ülésben a háziadó ügye fölött tett nyilatkozata következtében nemesi szabadságunkra nehezülhet (!) 's megmutaták, hogy a tervezett iskolákból, vasutakból 'stb. hasznot csak gazdagabb, 's egyes kereskedők vehetnek; felhozák például az épülő lánchidat is, melly a nemesség kárára épül; mert eddig a nemes a Dunán szabadon járt át, de ezután fizetni kell, és hogy a d ó, 's ajánlat: mindegy; mert ha adozunk, zsebünkől megy a pénz, ha ajánlunk, szinte zsebünkől megy (!—?) Ezen vitakozások közt tanácskozásunk szinte választói gyűléssé alakult! — B. J. érdemes bíránk helyes tapintattal ragadá meg a viták fonalát, 's az egész ügyet akkorra kíváná elhalasztatni, ha majd az orsz. választmány a hon közjavát előmozdító eszközök létesítésére szükséges költségeknek miutoni beszerzéséhez iránt véleményét felterjesztí, 's ezt el is fogadtuk, követeinknek pedig ismét meghagytuk, hogy bár minemű adó 's ajánlat dolgában anyautasításaihoz szoroson ragaszkodjanak. 'S köztisztelő főispánunk bár ő nmga ujlag bizodalomteljesen megkéretik, hogy — tekintvén a megye febsült helyzetét — a tisztújítási határnapot hova hamarabb kitűzai méltóztassék. Pozsonynak gróf Sz. I. Két garasos tervét érdeklő levelét választmányunkhoz utasítók. N. f. D. . . . pogrányi lelkész ur, ama tiszta szívéből eredett indítványnyal lépé meg a RRket, hogy a clerus jövedelmei közt, anélkül, hogy az összes papi javak — mellyek nem egyesek kényelmeire adattak — legkevesebb is esonkítatnának, kellő arány eszközöltessék, nehogy a népnevelés 's papi hivatás izzasztó kötelességeinek teljesítésében buzógódo lelkészek gyakran legnagyobb nyomorral küzdeni kényyszerítsenek, mig főpapjaik a javak bőségében kényelmesen élnek napjaikat. Ezen indítvány — noha közméltánylást nyert — szinte akkorra halasztatott, ha majd a fennevezett orsz. választmány javaslatát köztudomásra bocsátja. Végre szőnyegre jött: vajjon a főispán nevezze-e ki az eskütteket, vagy mint a többi tisztviselőt, ezeket is a nemesség választja? 's rövid vita után főispánunk eskütteket kinevező gyakorlatában meghagytatott.

Az **Erd. Híradó** 'Hirzagyva' czim alatt többek közt imez érdekes újdonságokat is közli: Baróthon Miklósvárszékben egy székely lakos igen eredetileg röpitte ki magát a világból, miután ugyan is nőjét, kivel nem legjobb házi békében élt, meg nem löhető, üntestét puskaporral tömött sodronyokkal övedzé körül, egy gyapjupokróczba göngyölgeté magát, meggyújtá a port, 's ennek ellobbanása által szétszaggatták. — Ribiczen, Zarándban, egy ősmodoru jószágfoglalás történt egész betyáros alakban éjjeli rárohanás, ajtó 's ablak-betörés, az álomból felriadtaknak megkötözése, 's reggel elkintott állapotban kivétele által, mi annál iszonyatosabb volt, mivel a házi nő gyermekágyban fekvék, és ezt egy szolgabíró R. F. tevéfiával egyik sógora ügyvéd K.E. ellen 's mind az igen tiszteletes ősi jog ürügye alatt. — Brassói születésű hazánkfi dr. Honigberger él, ő levelet küldött oct. 5-ől mult évben Lahoreból, hol az utolsó véres események között családjával szerencsésen megmaradt, csupán egy kőfalon átugrani vala kénytelen. — A marosújvári sóbányák évenként 800,000 sőt egy millió mázsa sót szolgáltatnak, mely egy 800 öl hosszú vasuton 30—40 mázsát egyszerre szállító vasúti szekereken nagy raktárakba 's onnan eladás végett hajókra Magyarhonba és Szerviába szállítatik; Oláhországban az országos farkasűző vadászat eredményei valának: 2000 farkas és 300,000 nyúl. E farkasok pusztítása által egy millió piasternyi kár hátrahagyott el az országról. Csak hogy az üzőbe vett farkasok közül igen sok hazánkban Oláhhonnal határos szélhelyeire ne menekült volna. Továbbá Nagysomkúton f. hó 4-ken egy helybeli földész a vetéskert kiigazításával foglalkozván, látja, miként egy somkutpataki asszony kapujával az erdő szélében a földet keményen ássa, 's miután egyiket tenyérnyi mélységre beásta, valamit bele tett, földdel betakarva, nyugodtan hazafelé ballagott, a vizsga földész ekkor megszólítja, mit művelt az erdőszélben, a nő agyagkeresést szinlett, a földész nem tartva e feleletet kielégítőnek, később megvizsgálá az ást és mit talált benne? valóban természetháborító! az anya tulajdon szülőitjét egy fazékba tömve ásta oda. Im a népnevelés hiányának gyümölcse!!! —

Külföldi hírek.

Ausztria. Bécsi levél szerint a montenegrói vladika több héti ott mulatása után martius 15-ken szándékozott Cetinjébe visszautazni.

Bécsben mart. 15-én iratott alá a Sardiniával kötött postaugyi egyezkedés. — A prágai egyetem fenállásának ötszáz éves örömnepére már 32,722 ezüst ft iratott alá.

Spanyolország. M. Krisztinát annyira elbájolta a barcelonai fogadtatás, hogy e várost jövő évben leányával együtt meglátogatni igéret. Beszéli, hogy az országgyűlés csak jövő octoberben fog összehívadni, midőn t. i. a királynő 14 éves leendő. — A 'Heraldo' szerint Valenciában is összeesküvésnek jöttek nyomába, melybe számos katonatiszt és altiszt vala bonyolítva. Az összeesküvés tetemes pénzüsszegek birtokában voltak, 's tervek oda célzott, hogy Roncali táborfőt kényszerítsék aalicantei ostrommal felhagyásra, 's az anyakirálynénak hatalmába ejtésére. A részesekek nagyobb száma a hatóság kezeiben van. — Ugyanazon nap, midőn Bonet agyonlötvetett, Lugoban is négy lázadó hasonló büntetést vett el, Castrovilar hírneves pártosvezérrel együtt. — Bonetet egy földmivelő jelentette fel 's fogta el néhány lovas-katona segítségével rövid harc után; a nála találtatott 17 ezer reált Roncali azon földmivelőnek adta, ki különben is mint bátor jogszerető ember ismeretes. Halála előtt még némely felfűdözéseket tőn Bonet, mik által Madridban lakó több személy compromittálva van; megkegyelmeztetés esetére még más nyilatkozásokat is igért tenni; de Roncali ebbe nem egyezvén, agyonlötvette.

M. Krisztina mart. 12-én érkezett Valenciába. Az utat mintegy 200,000 ember lepte el; a városbani fogadtatása igen lelkesült volt.

A nemzeti-adósság-törlesztő-pénztár igazgatójává Don Manuel dela Riva Perrera, azelőtt belügyi minister, neveztetett ki. A 'Castellano' jelentése szerint a kormány 27 millió reált szánt utak, hidak, távirók építésére; e munkákhoz nemsokára hozzá akarnak fogni, azokat bevégeztetésökig szakadatlanul folytatandók. Hat hadigözös vásárlása is elrendeltetett.

A királyné és nővére mart. 6-án Araujuezebe utaztak. Meddig csak a nép hintajokat beláthatta, örömköltésekkel kísérte őket. A hintó egyik oldalán Mazarredo hadminiszter, a másikon pedig Narvaez főkapitány lovagolt, ez utolsó azonban a szinte Araujuezebe késülő Leon lovasezred élire állandó, a toledói kaputól visszatért.

N. Britannia. A 'Standard' berlini levelet közöl, mellyszerint Victoria királynő 's Albert hg jövő majus 15-dikére Berlinbe váratnak. Londonban mindazáltal azon ohajtást fejezték ki eziránt, hogy e látogatás csak olyan-

nak vételessék, minő a tavali volt Lajos Fülöpnél, azaz csupa barátságos találkozásnak minden politikai nyilvánítás nélkül.

A 'Standard' jelenti, hogy Pusey követőinek egyike ismét áttért a római kath. anyaszentegyház kebelébe, t. i. Scott Murray esq. 's ez áttérés Rómában történt. Ez már 1818 eszt 1841 óta, hogy Pusey és Newman tanítványai katolikusokká lesznek.

Nem csekély fontosságú tárgya gyármunkások iránti kérdés. Erre nézve is tetemesen változott a közvélemény néhány év óta. Még kevés idő előtt sérthetlennék tartották azon elvet, hogy a statusnak nem kell a munkások és gazdáik közti viszonyokba elegendni, — 's oly férfiakat, mint például Sadler, kik a munkaidő korlátozását, 's pedig eleinte csak a gyermekekre nézve, indítványozták, esztelen philanthropoknak gúnyolták. Jelesül a whigek ellenezték ez ügyet. Am most Russell és Howick lordok is mellette lépnek fel, — 's most már remélhető, hogy Ashley lordnak kívánsága, miszerint a napontai munkaidőt tíz órafolyásra kellene határozni, ha nem teljesíteni is, legalább meg fog közelíteni. Oastler buzgózkodásának a tartományokban sikerül, hogy majd naponként új meg új megtérőket nyer ez ügynek magok a gyártulajdonosok közt. Ha a változtatás illy nagy mértékben eldőlne, ez a gyárujgyben, 's közvetve a társasági viszonyokban is némi felforgatást szülné. Mert kevesebb idő szabotván a munkára, természetesen kevesebbet fognának gyártani, az ezáltal szaporodó napibér következtében megdrágulnának a készítmények, 's kérdés, vajjon akkor olly sikerrel üzhetendné-e Anglia gyárcezikki kereskedését a külföldre, mint eddig. A mi pedig a munkások állapotját illeti, nagyon kétséges, vajjon a fenmaradó üres időt úgy fognák-e saját művelésükre fordítani, hogy a szerint az álladalomra is az ohajtott haszon háromoljék, — vagy nem inkább haszontalan politikálásra, 's tán ennek következtében a béke megzavarására fordítandják-e azt?

Szokatlan érdeket gerjeszt a parlamenti vitaközösök sorában Görögország alkotmányügye. Az alsóház mart. 14-kei ülésben Cochrane úr indítványt tőn az iránt, hogy közöltetnének a kormány 's Athenben levő brit követ Lyons ur közt, e tárgyat érdeklőleg folyt levelezések. Említé azon kedvező módot, mellyel az új görög alkotmány Anglia- 's Frankhonban fogadtatott, 's kérdést tőn, mikép szándékozik a kormány a görög kölesön tárgyában intézkedni, valamint azon alkotmányi pontot illetőleg is, melly szerint görög trónkövetőnek a görög egyház hívének kell lenni, mit a szónok az 1832-ki egyezéssel ellenkezui lát. Méltánylással emlékezett a görög nép politikai emelkedéséről, mellyet legújabb időkben mind szellemi tehetség, mind mérsékelt magaviselete által tanusított. Peel ugyan késznek nyilatkozott az indítvány kívánságának teljesítésére, azonban az illemes kimélet tiltja még most némely országos iratok nyilvánítását, mert ez a görög alkotmány alakulásának árthatna. E tekintetnél fogva a kölesön iránt sem nyilatkozhatik. A görög népképviselők eddigi tanácskozásai olly kielégítőek, hogy kár volna azokat megzavarni. Egyébiránt annyit mondhat, hogy ő felsége kormánya törekedni fog azon köteleességeket, mellyekkel a brit országos kincstárnak tartozik, azon tekintetekkel egyeztetni, mellyeket Görögország sajtószertű helyzete érdemel. Palmerston lord a miniszternek e tartózkodását helyeslé, noha különben azt vehetné a miniszterium szemére, hogy Anglia külföldi viszonyait elhanyagolja. Figyelmet érdemel azon állítása: mikép a görögök magok viselete eddigelé fényesen czáfolja meg azon ellenvetést: hogy ők olly hosszú rabszolgaság után alkotmányra még meg nem értek. Azt mondá továbbá, hogy alkotmányos kormányformára minden népek meg vannak érve, csak adjanak nekik; ki ezen kételkedik, ám kísértse meg, Ha addig akarunk várni, míg az alkotmányos elvek ellenzői, 's a kényuraság védői adandnak népszerű intézvényeket, ugy soká várhatunk. Otto király nem ellensége az alkotmányos kormányformának, sőt úgy látszik, a szeptemberben magára vállalt kötelezettségek irányában legőszintébb érdelemmel viseltetik, 's reményli szónok, hogy a király továbbá is így fog gondolkodni és cselekedni. A görög vallást illető pontot nem látja olly igen bajosnak, 's meg van győződve, hogy ha netán Otto gyermektelenül halna el, utódját Luitpold heget nem fogná a görög nemzet saját személyére nézve kényszeríteni hitvallása megváltoztatására. Azonban e pont mégis változtatást igényel. Mert azon esetre, ha netán több bajor herceg nem volna életben, e pont értelme szerint hol szereznének magoknak királyt. Ha nem akarnának benszültött görögöt trónra emelni, mi belső irigykedések miatt alig történhet, csak orosz hg. tarthatna igényt a trónra, mint a görög hitvallás híve. Ez pedig a védhatalmasságok végzésével ellenkeznek, kik saját hercegeiket a görög trónkövetésről határozottan kizárták. Még több tag nyilatkozott igen méltánylólga a görög nép és király irányában, valamint a londoni la-

pokban egy idő óta a gunyolódó athenei levelezések is megszűntek. Douglas ur azonban ugy vélekedett, hogy a görögöknek mindenek fölött vallási függetlenségre van szükségük, mert ők e tekintetben a konstantinápolyi patriarchától függnek, ezt pedig előforduló váratlan esetekben az orosz udvar vajmi könnyen influenzirozhatná. Inglis urnak pedig észrevétele volt Palmerstonnak azon általános állítására, miszerint minden nép meg volna érve alkotmányra, mit ő a chinaiak, japánok, hottentotokról 'stb. nem merne állítani. — Ugyan e napi ülésen még egyszer szóba hozatott a párviadalok ügye. Jelesül Turner ur indítványzá, hogy ki ellenét párbajban, tanuk jelenlétében megöl, ne mint gyilkos büntetessék, hanem tartozzék a megöltnek adósságait megfizetni. Ez ellen kikelt Sir R. Peel, nem akarván, hogy a párbajok implicite törvényesül ismertessenek el az által, hogy tanuk jelenléte könnyítene a dolgon. Egyáltalán azt hiszi a főminiszter, hogy az ügyben sem halálbüntetés, sem ennek eltörlesztése, sem az adósságok lefizetése, sem becsületbíróság nem fog használni, hanem a dolog jobbra-fordulását egyedül a lassankint józanuló és javuló közvéleménytől várhatni.

Londoni levelező ugy vélekedik, hogy a francia miniszterium nem eléglővén a bajokat, mellyekkel naponta küzködni kell, még újakat akar magának teremteni az által, hogy az Anglia, Ausztria, Orosz- és Poroszország 's Németalföld egyeztével, lehető francia berohanás ellen fenálló belgahoni őt határvár lerontását megújult erővel kívánja. A belga miniszterium már is hajlandónak mutatkozik e kívánság teljesítésére; Aberdeen lord pedig csupán a költségek fedezését hozta fel ellenző nehézségül, meg nem gondolván, hogy ez azonnal lenni megszűnnék, mihelyt a francia kormány azoknak viselésére ajánlkoznék. De meglehet, ebbeli kiméletes nyilatkozásával — mert most a francziák iránt a fenforgó viszonyoknál fogva az angol cabinet minden lehető áldozatokra késznek látszik — főleg arra támaszkodott, hogy ezt Ausztria és Poroszország semmikép sem engedendik, valamint Németalföld már határozottan tiltakozólag nyilatkozott.

Franciaország. Mart. 17-dikén kelt rendeletnél fogva az 1842-diki korszertinti összeírás még hátralevő 16,000 embere tényleges szolgálatba hivatik össze. A hadsereg jelen összes száma 355,000 ember, kik közül 75,000 esik Algirra, 20,000 pedig szabadsággal mentek el. Az összehívattak belépése után a tartaléksereg 70,740 emberből álland. Az 1843-ki összeírás szerinti 80,000 ember pedig ez évi július vége felé fog összehívadni.

Ministeri lapok jelentése szerint ez idén két tábor fog alakulni, Metz és Bordeaux környékén, 's pedig mindkettő Nemours hg főparancsnoksága alatt. E táborok hadgyakorlatai igen érdekesekül hirdettetnek.

Delavigne és Nodier helyeikbe a francia akademiába Sainte-Beuve és Merimée urak választattak el.

A követkamra a Párisból éjszakai határig és Angolországba vivő, és a montpellier-nimesi vasutak iránti törvényjavaslat véleményezésére megválasztá a bizottmányokat. Ez utolsó, július elején már használható leszen.

Az ujan megválasztott legitímisták pártjaikkal győzelmi ünnepet ülnek. A miniszteri lapok tréfát akarnak üzni a dologból, de gunyolódásaikkal nem tudják eltakarani bosszuságukat. Ezen dynastiaellenes ünnepekénél Larochejacquelin marquis a fő személy, kit aztán Berryer ur váltand föl, ki nem volt személyesen jelen Marseilleben, midőn megválasztották, most azonban köszönetét nyilvánítandó, ide utazott.

Olaszország. Mart. 13-án nyitott meg ünnepelesen a Piza és Livorno közt vaspálya; a valóságos megnyitás a közönség használatára a reá következett napon történt, 's azóta igen nagy a szaporaság. A sebesség olly nagy, hogy a két város közt távolságot rendszerint 15 perc alatt járkák be a kocsik. Naponként négy-szer, vasárnaponként ötször járnak.

Svédország. A meghalt király trónját az eddigi koronaörökös 45 éves fia Oscar foglalta el, 's azonnal hirtetményt bocsátott közre, mellyben mint 15-ös Oscar, Svédhon és Norvegia, a vandakok és gothok királya kegyelmes üdvözlétet jelent minden alattvalóinak. Megemlékezik elhunyt atyjának nevezetes életpályájáról 's nagy tetteiről, mellyek őt két egyesült ország trónjaira emelték. Igéri, hogy a két országot a fenálló alaptörvények szerint fogja kormányozni. Szomorúságában azzal vigasztalja magát, hogy a nép hű szeretete az elhunyt királyról ő reá szálland át, 's kormányát erőssé 's boldoggá tenné, a mint ő is mindig törekedni fog kir. köteleességeit teljesíteni.

Németalföld. A király mint 15 Vilmos főörököse nyilvánítá, hogy mindazon pártfogásokat, mellyekben atyja az ország különböző társaságait 's vállalatit részesíté, magára vállalja, 's az azokból folyható kötelezettségeket pontosan teljesítendő.

Törökország. A hitesszakadtak halálbüntetésének eltörlesztése fölötti tanácskozások soká folynak már a divánban, 's ez úgy mindinkább komolyabb szintűt. A török miniszterium úgy nyilatkozik az európai követek, főleg Anglia ellenében, hogy a halálbüntetést egyszerűen eltörölni nem lehet, mivel e törvényt isteninek tartják az izlam követői, miért is az illy változtatás a legnagyobb forrongást szülhetné; hanem igéri, hogy előfordulhat esetekben a vizsgálatot meggátolanda, ha ez pedig még is megtörténék, a kivégeztetés nem fog végrehajtani. Rifaat pasa emlékezteti az angol követet, hogy az európai hatalmasságok nyilván hirdették a török birodalom fenállását és függetlenségét, miszerint tehát nem akarhatják oly rendszabály létrehozását, mely a birodalom alapszlopait vésszhozólag megrendítné, sőt tán ez egymaga okul szolgálhatna az ország felbomlására. A pasa mellékesen azt is említi, hogy művelt országokban, jelesül Spanyolhonban sokkal iszonyúbb borzasztóságok történtek vallási ügyben, 's az európai hatalmaknak még sem jutott eszközbe közbenjárókul fellépni. — Reménylik, hogy az angol követet a minapiaknál szelidebb utasításokat nyerend.

Egyesületi közlés.

A kisdedovó intézeteket M. O. terj. egy f. évi febr. 11-én 's folytatva 1843. b. Bánffy Pál elnöklete alatt téli rendes közgyűlésén, a központi választmány mult félévi munkálkodásáról számot adva jelenté, 1) hogy a kisdedovó képző intézet, Pesten király-utca 1024 sz. alatti ideiglenes szállásán, 1843. október 15-én egyszerű ünneppélylyel megnyitott, 's ekint a közohajtásnak egy részben már elég tétettetett. 2) Elősoroltattak azon buzgó honfiak és honleányok, kik a közelebbi fél év alatt részint mint alapítók, részint mint részvényesek az egyesület fölsegüléséhez járulni sziveskedtek. Ezek között Pollácz August és Ybl építész urak együtt egy, a pesti izraelita kereskedelmi társulat szintén egy 100 ftos alapítványt tettek. Megújítá részvényét új 6 évi folyamra Hengelmüller Mihály ügy. ur, új részvényesekül pedig eddigelé bejelentettek gróf Forgách Mária, özv. Szirmai Mihályné — Szulyovszky Teréz asszonyok; budai Kovács Pál, Burgmann Károly, id: Schedius Lajos kir. tanácsos, Kronperger Antal, és Virnau János urak, kiknek irányában a választmány által megszavazott hálaköszönetben szintén osztozék a közgyűlés. 3) Örömmel vétették azonjelentés, miszerint az intézet saját házának a terézvárosi Valero utcában Pollácz August ur által elvállalt építése már annyira haladt, hogy az, a f. évi sz. Jakab napra lakható lesz. 4) Az ezen épület fölállításáért kikötött 8,680. pft. kikerithetése végett 400 db. olly 20 pftos. részvények bocsátatnak ki, melyektől évenként 5ös kamatok fognak az egyesület pénztárából fizettetni, 's legfeljebb 10 év alatt mind ezen részvények be fognak váltatni. Az intézet belső mibenlétét illetőleg, szinte örvendetes jelentéssel lepetett meg a közgyűlés 5) hogy a négy segélydíjason kívül még más 11. jó reményű önkéntes növendék képezetnek jelenen a kisdedovás köréhez tartozó tanulmányokban. 6) Ezen fél év alatt az ország külön részeiben 5. helyre kívántattak 's küldettek a képző intézetből kisdedovók, nevezetesen Világosvárra, Érsekújvárra, Gyomára, Losoncra és Zsibóra. 7) Az intézet ideiglenes szállásának szük volta miatt most még csak 35 gyermek ovatik ott, kik, — négy magyart kivéve — mind németek, de a nemzeti nyelv megtanulásában máris olly kielégítő sikerrel haladnak, hogy néhány hónap mulva az intézetben egyetemes nyelvé a magyar válandik. 8) A mult őszi iskolai szünidőkben, a vidékekről 8 elemi tanító járt az intézetbe saját, vagy pártfogója költségén, hogy ott azokévis idő alatt is a fejtt oktató-módszerrel némileg megismerkedhessenek, 's a kisdedovás körében szerzett tapasztalatokat elemi iskoláikban is alkalmazhassák. 9) Intézeti

igazgató Wargha István ur a választmány előtt kijelentett hivataláról lemondását a közgyűlésben is megújítván; közsajnálkozással vétették illy jeles férliu lelépte, ki állandó meleg részvétellel ápolá hazánkban a kisdedovás szent ügyét, 's mondhatni — csirájából kifejtve — virágzásnak indítá az intézetet. És e közösen érzett fájdalomnak annál nyilvánosb jeléül, az igazgató ur 8 éves fáradaimért megszavazott köszönet nemcsak jegyzőkönyvbe iktattatni, hanem hírlapok útján is közzé tétetni határozottatott. — 10) Az ekként megürüendő igazgatói hivatalnak minél alkalmasb egyén által lehető betöltése végett a közgyűlésileg megállapított elvek szerint esődület fog hirdettetni; ebeli hirdménynek szerkesztése, a pályázandók megbírálása 's a legalkalmasbnak igazgatóul leendő megválasztása egy küldöttségre bízattván. 11) Az 1843. sz. adások kivonatlag előterjesztetvén, a mult évi összes bevétel 9,107 ft. 37 xr. a kiadás pedig 8402 ft. 49 xrt tesz, és így a pénztármaradék 1844-re 704 ft. 48 xr pengőben. 12) A bizottmányilag kidolgozott költségvetés szerint 1844. évre remélhető jövedelem lenne 7,540 ft. 18 xr. remélhető kiadás pedig 2,496 ft. pengő; ide nem értve az építésre ezentül megkivántató és külön kezelendő költségeket, azonban a költségvetésben kitett kiadásokhoz a közgyűlés, egy, a növendékek kiképzésére multhatlanul szükséges kézi könyvtár beszerelésére ez évre még 50 pftot rendelt adatni. 13) A közgyűlés, az alapszabályok értelmében, az alelnök és választmányi tagokra nézve egyszersmind tisztújításul lévén kitűzve; szavazatok többségével két évi alelnökségre Szentkirályi Móricz, választmányi tagokul pedig egy évre Bánffy Pál báró, Bezerédj István, Burgman Károly, Boscovicz L. József, Csanády Ferencz, Danilovics Mihály, Fáy András, Fajér Benjamin, Festetics Béla gr, Hajnik Pál, Kaeskovics Lajos, Kendelényi Károly, Kis Károly, Kronperger Antal, Marton József, Mühr Antal, Ney Ferencz, Nádas István, id: Schedius Lajos kir. tanácsos, Szabó János, Tasner Antal, Wargha István, Wesselényi Miklós báró, és Zsedényi Edvárd kir. helyt. tanácsos urak választattak. 14) Bár mennyire ohajtott volna is a közgyűlés a tisztviselőknél, megszorodott foglalatosságukhoz aránylag évdíjait szaporítani, ezt azonban az építkezés tetemes költségei miatt a pénztár jelen állapota nem engedvén, most csak a pénztárnok évdíja emelteték 100ról 150 pft-ra, az irnoké pedig 40ról 60 ftra. 15) Antal Mihály pénztárnok ur az évdíja javításul ez évre határozott 50 pftnak felét vissza ajánlá az egyesületnek; mely szives adomány köszönettel fogadtatván, pénztárnok ur kijelentett akaratá szerint leszen kezelendő. 16) A középponti pénztárnok 1843. sz. adásainak megvizsgálására bizottmány nevezetett, mely egyszersmind a pénztár célszerü kezelése iránt is tervet készített. 17) Az 1840. 1841. és 1842. főközpontári számadásokat illetőleg, miután intézeti igazgató ur mint helyettes főközpontári a bizottmányilag elibe gördített nehézségeket, egy esekély tételén kívül mind fölvilágosítá, ezen pontra adandó kimerítő fölvilágosítás után minden további felelet terhe alól fölmentetnek nyilvánítottak. — 18) Tapasztalás igazolván, miként a jótékony intézetek, kivált a nőnem gyöngédebb ápolása 's mintegy szellemi felügyelete alatt nyerne terjedtebb megismertetést, 's központosítást; a két város lelkesb hölgyei választmányi küldöttségek által leszen az indézet gyakoribb látogatására 's így szellemi felügyeletök alá vételére megkérendők. 19) Hogy bizonyosabban lehessen megtudni, milly sikerrel terjedt hazánkban a kisdedovás eszméje; a vidéki kisdedovók, intézeteik ismertetésül szolgáló adatok közlésére, a budapestiek pedig még ezen felül szükséges eszme-csere végett gyakoribb összejövetelekre fognak fölszólítatni. 20) Az intézet teremében egy javaslatkönyv leszen a látogatók észrevételeinek 's illetőleg javaslatainak beiktathatása végett kitéve, igyekez-

ni fogván az egyesület azokból a célszerü és kivihetőket elfogadni. 21) Igazgató Wargha István ur felolvasá a nép számára „szegény ember és gyermekei“ czim alatt írt könyvecskéjének azon szakaszát „minden gyermek mindnyájunk gyermeke“, — és Wesselényi Miklós bárónak „szózat“ czimü munkájából a kisdedovó intézetekről magasztos nézeteit. — Mellyek köz tetszéssel fogadtatván; a gyűlés intézkedései hírlapok útján közzé tétetni rendeltettek. Stuller Ferencz egyesületi titkár.

Hírlapi kalászkok.

Pesti Hírlap. (338 sz.) Vezércikk: „Egykét ok a telekdj mellett.“ Annak általános megemlézése után, mikép igen természetes, hogy Pest megye a telekdj elfogadta, minthogy ez előtt is már késznek nyilatkozott teherviselésre, — röviden előadatnak azon gondolatok, mellyeknél fogva a megyegyűlésen ez ügynek a diadal kivívott. 'S e gondolatokat mi itt csak röviden érintjük. Eddig egyetlen egy reformtörvény sem hozá meg az ohajtott gyümölcsöket, mert mindenütt hiányzik bizonyos életető erő, bizonyos vis motrix. Ez tapasztalható a nyelvügy, urbér, hiteltörvény, váltójog 'stb. körül; a hiányzó vis motrix pedig mindenütt a pénz. Az említetteket legálább csak lehetett alkotni pénz nélkül, bár siker nélkül is; de vasutakat, közlekedési eszközöket, népnevelést, javító börtönöket, gazdaképző orsz. intézetet, polytechnicumot 'stb. pénz nélkül még csak létrehozni is lehetetlen. Pénz tehát kell; az indirect kulfók, a subsidium nem vezetnek célra; hat milliányi, három évre adott subsidium például, a legjobb esetben csak néhány szükség fűdözésére szolgálhatna, de az egészet nem pótolhatná, mire szükségünk van. Hat milliányi subsidiumot három éven át fizetni sokkal nehezebb, mint gr. Széchenyi öt milliányi telekdjárt harminczöt évig. Mert ha az országban forgó pénz 100 milliával szaporítatik, ennek 1/2 ad részét sokkal könnyebben adhatni az ország szükségére évenként, mint a csak 15 milliányi forgó pénz 2/3, vagy 3/4 ed részét adó és subsidiumkép. Amaz öt milliányi telekdj pedig a forgó pénz megszorításának egyetlen lehetséges eszköze. Csak investitio által nevelhetjük a teher súlyát; a belefektetett 100 millió pedig mindenkire 's azonnal productiv lesz, mert a kamatlábnak szükségkép le kell szállnia, 's a pénz azonnal olesőbbá lesz. Papirospénz kibocsátásával segíteni akarni magunkon nem vezet célhoz, sőt körülményeink közt okvetlenül romlásra vezetne. Erről 's néhány ellenvetésről jövő alkalommal lesz szó.

Nemzeti Ujság. (25. sz.) „Korunk ügyei“ rovatában illy czimü cikk olvasható: „A status kötelessége“, — mellyben a P. H. szerkesztőjének „Magyar gazd. egyesület“ czimü vezércikkében foglalt némely állításai czáfoltatnak, jelesül az: hogy kötelessége a statusnak lehetőségessé tenni, hogy az embereknek lehető legnagyobb része becsületes uton módon növelhesse annyira jövedelmét, miszerint valódi vagy szokásos szükségét fűdözhesse. A czáfolat módja sok tekintetben igen eredeti. Nem tagadhatni, hogy a P. H. főnebbi állításában némi sophisma lappang, de azt ismét sophismával, vagy más malomban örléssel alaposan nem czáfoltatni. Illy sophisma-szerű állítás például a többek közt az: hogy, ha a status mindenkinek elégséges jövedelmet szerezni köteles még szokásos szükségét fűdözésére is, tegye mindenk előtt ezt, 's nem lesz szükség sem bakóra, sem botra, sem börtönre, de még mintabörtönre sem. 'stb. Mintha bizony az emberek csupán szükségük vagy kényelmük fűdözésére követnének el bünteteket! Az egészet más malomba vinni át, t. i. nevelés ügyére, ismét nem czáfolt, annál kevésbbé, mert hiszen a nevelést az egyetemes magyar journalistika, 's a P. H. is évek óta sürgeti.

Szerkesztő: Szevény József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csöbölk.

9954. Az erdélyi kormány izenete szerint, Erzsébet városi megbukott kereskedő Keresztes Antal hitelezői esődületének határnapja f. é. majus 23-kára tüzetett ki. Költ böjtmáshó 12én 1844.

8805. Buda városa törvényeszkének felírása szerint, Nagy Sándor hitelezői esődületének határnapja f. é. majus 4-re tüzettté ki, tömeggondnokká Eberling Mihály, pergondviselőül pedig Zaviska József nevezetett. Költ böjtmáshó 5én 1844.

(*65) **Haszonbérlet.** 2-3 Heves vármegyében a fegyverneki, tashonyi 's bánhalmi puszták kisebb részében haszonbérbe fognak kiadni. A haszonbérleti évek száma, 's a kiadandó birtokrészek terjedelme minden vállalkozóra nézve saját tetszése szerint fog meghatározatni, 's pedig igen kedvező feltételek alatt mind magára a haszonbérleti vállalatra, mind pedig az illető szerződésnek lejártával a javításokra nézve.

Bővebb tudósítást vagy a tulajdonosnál, kivél a f. évi medárdi vásár alkalmával Pesten (Uri utca 447. sz. alatt) személyesen értekezhetni, vagy pedig alólírtán a tulajdonos ügyviselőjénél (József 148. sz. alatt) szerezhetni. Lángh Ignác táblaí ügyvéd.

(*59) **Haszonbérleti hirdetés.** Mlgoz gr. Andráshy György ur ő nagysága részéről közhírré tétetik, hogy ns Zemplén-megyében fekvő monoki uradalmanak egyré-

szé, nevezetesen Monok és Bekecs egész helységei 's Taktaföldvár pusztája, az azokban találtató számos tiszti 's eselédházakkal, gazdasági épületekkel, urbéri jobbágyok és zselérekkel, — továbbá terjedelmes majorsági kiművelt szántóföld, rét, legelő, erdőmakkolás és meghatározandó mennyiségű tüzfával, több szabad szőlő, 's ahoz borház és pinczéssel, — nemkülönbön több koresma, a bekecsi vendéglő és fűdöházal, úgy mézarszék — ma-

napja tüzetett ki határidőül, és ideigleni tömeggondnokká Nagy Károly eskütt, perügyelővé pedig Ladomérsky János hitesez nevezettek. Költ böjtmáshó 5én 1844.

Kötelezvény-semmisítési hirdetés.

9226. Pozsony városa tanácsa egy, 1835. évi október 17-én 200 p.ftól kiadott, 's Kettner Jónást keresőleg, Pelczhofer János, és Anna hitveseket pedig szenvedőleg illető, kiízetett. de időközben eltévedett kötelezvénynek megsemmisítését országszerte hirdetteti. Költ böjtmáshó 5. 1844.

lom — halászat — fejfűrdés 'sat. jövedelmeivel, 6, vagy a szerződéshez képest legfeljebb 12 évre haszonbérbe kiadandó. A javak összeírása megtekinthetik magánál a tulajdonosnál jelenleg Pozsonyban, és Zemplén vármegyében a monoki, Gömör-megyében a K. H. váraljai ügyész hivataloknál. A szerződési feltételekről személyesen vagy levelezés által tulajdonossal értekezhetni. Pozsonyban febr. 25én 1844.

